

BIA-P.2.3.1/2-73

# ทานบรีจาด

[ชุดลอยปทุม อันดับ ๗๓]



พุทธศาสนิกขุ

## อุทิศนา

ลอยธรรมะมาลัย	ลงสู่โลกอันเบียดบีบ
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลุสเตรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนหึ่งคินวัน	พิฆาตกนบมีประมาธ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธรองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทวงปลื้

พ.ท.

๒๕๒๓



# ทานบรีจาค

[ชุดลอยปทุม อันดับ ๗๓]

ธรรมบรรยายของ

ท่านอาจารย์ พุทธทาสภิกขุ

ชุดหลักปฏิบัติ เกี่ยวกับทานบรีจาค

ในหนังสือธรรมโฆษณ์ ฉบับ โอสาเรตัพพธรรม

ครั้งที่ ๒, วันเสาร์ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๔

ศรัทธาบริจาค

ของ

คุณทมนี มหามนต์, คุณหญิง สอาดจิตต์ วรสุนทรโรสถ

กับ บุตร - ธิดา

จัดพิมพ์ถวายสักการะบูชาท่านอาจารย์

และเพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการ

ในโอกาสวันล้ออายุครบ ๘๐ ปี บริบูรณ์

พิมพ์ชุดลอยปทุมเป็นครั้งที่ ๑ : จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๕

(สงวนลิขสิทธิ์)

## ความสุข

ความเอ๋ย ความสุข

ใครๆทุก คน,ชอบเจ้า เฝ้าวิ่งหา  
“แกก็สุข, ฉันก็สุข, ทุกเวลา”  
แต่ดูหน้า ตาแห้ง ยังแคลงใจ.

ถ้าเราเผา ตัวต้อหนา, ก็น่าจะสุข,  
ถ้ามันเผา เราก้“สุข” หรือเกรียมได้  
เขาว่าสุข สุขเนื้อ! อย่าเห่อไป  
มันสุขเย็น หรือสุขไหม้ ให้แน่เอ่ยฯ.

พ. ธีรพันธุ์



๑. อะไรไม่ขาด

การพิมพ์หนังสือธรรมะ นั้นเป็นธรรมทาน ในสมัย  
ที่โลกกำลังขาดแคลนธรรมะอย่างถึงขั้นนี้ เงินสี่บาท  
ในยุคนั้น แต่ขาดการอุดหนุน, จึงขาดไม่ขาด.

คำว่า "ธรรม" เมื่อกล่าวได้ย่อ มีความหมาย มาก  
มาย หลากประเภท, แต่ประเภทที่สำคัญที่สุดนั่น ธรรมะ  
คือ หน้าที่ ที่มนุษย์จะต้องปฏิบัติ ให้ถูกต้องเหมาะสม  
ของธรรมชาติ ทุกชั้นทุกตอน แห่งวิถีชีวิต ของเขา,  
เพื่อ ความ มีชีวิต อยู่ อย่าง สมบูรณ์ นี้ โดย ส่วน ตัว และ  
ส่วนรวม, หรือ ทั้ง โลก.

โลกขาดแคลนธรรมะ เพราะไม่มีรู้จัก สี่ ขั้น นี้ เสีย  
ว่า ธรรมะ อย่าง ถูก ต่อ ตัว ถึง ขั้น แล้ว เพราะ คือ อยู่  
แต่ ด้อย ลงใน ยุค ที่ เร จะ จะ จะ จะ จะ จะ จะ จะ จะ  
ผิด ธรรมะ นั่น เอง. สัญชาต ที่ ใคร สัก ก็ ไม่ คน จะ  
คิด ใน ระ ส อ ระ ด อย ช ณ ที่ นั้น และ ใคร ก็ ไม่ มี คน จะ  
ทำ มี จิต ใจ เป็น ที่ ใคร จะ ทำ นี้ เพื่อ ทั้ง ตัว. มี ชาติ เกิด แล้ว  
ก็ ไม่ คิด ใจ อัน เห็น ไว้ ว่า มี ต่ อ บ มี ธรรมะ อัน นี้ ใน  
โลก แล้ว; แต่ แต่ นี้ มี เหนือ ขึ้น ต่อ ที่ ใคร จะ ให้ ได้ มี ด้วย  
ตลอด โลก เป็น ขาด แล้ว. เขา เห็น ว่า หน้าที่ ของเขา มี อยู่  
เพียง แต่ เขา เหนือ ขึ้น ต่อ ความ ต่อ บ การ ของ ที่ ใคร ทำ นั้น.

โลกส่วนใหญ่นี้ กำลังตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ ถึง

เรย์กได้ด่า โลกที่กำลัษฆาตเศเลนชารมะ สัจธรรมสร้าง สัจธรรม  
ภาพ; มีแต่ธรรม คือสิ่ง ที่ละละละ ละกฤตฤตให้สิ่ง  
ที่มีไว้ ดังที่ปรากฏอยู่ในโลกปัจจุบัน. แม้ละละละ ละกฤต  
อย่างไร ทั้งรอยรอยงาม สุนทรียภาพกันสักเท่าไร ก็ยังไม่เต็ม  
ใจด้วยสิ่งที่มีในเวลานี้ปัจจุบัน โลกทั้งอยู่ในโลก นับตั้งแต่เคย  
ไปพบเจอ คอรัยชั่น ล้นจนขาด ภัยสัจธรรม เหนื่อยมรณะ สัจธรรม  
ซึ่ง สัจธรรมเสวยสุข สัจธรรมเสวย และกรรมของพระผู้มีพระ  
พญากัน ระหนาบั้นขึ้น ที่มี ความในลือลือลือลือ ล้นไม่รู้จัก  
ความสิ้น, กะเทือนท้อถ้อ กันทั้งโลก แม้ในมนุษย์ผู้ที่มีธรรม  
อยู่ในธรรม โดยสัจธรรม. ผลแห่งธรรม คำสอนนี้ มิอาจ  
ละได้ ที่หาภาวธรรมะอยู่ในโลก.

บางคุณ บางจะลือลือ มีมีมีมี สัจธรรมที่ช่วยไม่ได้เสียแล้วที่  
ละละละ ละกฤตเป็นเช่นนี้. ย่นย่อให้เป็นที่มาอันนี้ และพลอย  
เป็นคุณทูลลือ เช่นนี้ลือลือลือลือ ลือลือลือลือลือ ลือลือลือลือลือ ลือ  
แล้วกัน โดยไม่ตัดละละละ โลกสักใดใดก็ตาม ที่มีอยู่อยู่ใน  
สัจธรรมเดิมๆ แต่ประจักษ์ใจ. แต่พอที่นับสิ่ง ธรรมะ คำสอนอัน  
เห็นแก่ สัจธรรมที่ มิใช่สิ่ง และเขยลือลือลือลือ ได้ตามเหตุและ  
มีผลคือ; เพราะสร้าง ย่นย่อแล้ว สันนิบาตกันใหม่ เพื่อมนุษย์  
โลกที่มีอยู่ ตามทุกแห่งความสัจธรรม โดยอาศัย สิ่งที่มีไว้  
ว่า ธรรม นั้นเอง; ละได้ผลตามพากันเผยแพร่ธรรม ซึ่ง  
ชดเชยกัน นี้กระที่ ทุกอย่าง เพื่อการกุศลมาแห่งธรรม สัจธรรม  
มาเช่นนี้. การที่มีนัยสิ่ง ธรรมะ นั้นเผยแพร่ ก็ลือลือลือ  
ที่ไว้เพื่อ ลือลือลือลือลือ ลือลือลือ.

การรู้จักธรรม คือการรู้ว่ามีอะไรอย่างถูกต้อง คน  
 มีเหตุผลในใจ สืบไป แม้ในยามใดที่สงสัย ก็คิดรู้จักอยู่  
 ก็ไม่เสียใจ อย่าง ยี่สิบเจ็ด. มีอะไรจะมี ความสุขชนิดใหม่ ย่อม  
 มีเป็นแน่แท้ แห่ง ความหลุดพ้น สำหรับผู้ที่ รู้ธรรมอย่างแท้  
 ละเอียด. ความเห็นแก่ตัว ย่อมเกิดไม่ได้ เพราะเหตุนี้. ความรัก  
 เพื่อนมนุษย์ ละเอียด ก็มี ได้ ละเอียดยิ่ง แม้ว่าจะมีความเห็นต่อ  
 คนอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป อาจมีสักเพียงไร. ผู้ประพฤตธรรม ย่อม  
รู้จักเป็นสุข เมื่อรู้จักว่าตนได้ประพฤตธรรม หรือเมื่อได้ทำ  
 หน้าที่ ของมนุษย์ อย่างถูกต้อง. ความเกษมสำราญ ใน  
 ใจนี้ ทำให้รู้จักเป็นสุข. มีหัวใจความสุขอันเป็นมหา  
 ลีลา สุขเวทนา ทั่วเนื้อหนัง คือ ๓๓ ๓๓ ๓๓ ๓๓ ๓๓ และ  
 ใจที่ตบเป็นทาส ของใจเวทนาเหล่านั้น เสียแล้ว.

ธรรม = ทรัพย์ในเรารู้จัก มีจิตใจ อย่างถูกต้อง รู้จักมีสิ่ง  
 แปรต่างสิ่งต่าง และสิ่งอื่นอย่างถูกต้อง, มีหน้าที่ที่ทราบ  
 ทรัพย์สมบัติ ได้ละเอียดอย่างละเอียด มีฐานะดี ฯลฯ อย่าง  
 ถูกต้อง คือเป็นมีเพื่อ สันติสุขส่วนตัว และ สันติสุข  
ของส่วนรวม ได้ส่วนเดียว, มีสัจจะถูกต้องทุกประการ อันแก่  
 ใจ แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน และพสกนิกรที่ต่ำต้อย, มีเมตตา  
 ความดีความงาม หรือ นึกแต่คนอื่น แม้แต่หน้อยเดียว. คือ  
 นี้เรียกว่า ชาติ, ชาติสุภาพ, หรือ ชาติของชาติที่ดี ย่อมมี  
 แก่ผู้ประพฤตธรรม. ใจนี้ หมายถึง ความว่า ชาติ มีวิ  
 นัยของชาติชนิดนี้, มีแต่ สวรรค์ มีตั้งแต่ สวรรค์  
 ในประพฤตธรรม มีแต่สิ่งดี ๆ เท่านั้น.

เขา ลีโอน ฮู ลูมา ลีน่า กายใจ สำนักรับการฝึกษา เพื่อให้  
รู้จักสิ่ง ทั้งมวล อย่าง ถูกต้องตามที่มันเป็นจริง เพื่อมีชีวิตรอยู่ดี  
อย่างสงบสุข มิใช่มีทั้ง ฮู ลูมา ลีน่า กายใจ สำนักรับไว้เป็น  
สิ่ง ๑ ได้เราต่างเป็นทาสของกิเลส จนในชั่วไม่กี่ปี แลก่อนที่  
เป็นดังนี้เลย โดยมากในโลกปัจจุบัน ชี้อันคับแคบ ชรามะ .  
เราบังคับใจโลกนอกตัวเราไม่ได้ ก็จริง แต่เราสามารถควบคุม  
ทั้ง ฮู ลูมา ลีน่า กายใจ ได้สัมผัสในโลก แต่ในลักษณะ "นี้"  
จะไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่เราได้ โดยอาศัย ชรามะ นั้นเอง . ที่  
คนในโลก ทำได้เช่นนี้ "โลกนี้" ก็เป็นโลกที่สงบงาม น่าอยู่  
สงบ หรือเป็นโลกของพระคริสต์อารยเมตไตรย ที่นั่นมีทั้งคน  
ทุกชน เพราะเป็นโลกที่ ไม่มีอะไร ไป ล้อลย ชรามะ .

ทางโลก ของโลกปัจจุบันนี้ มีอยู่ทางเดียวที่ ไม่ มี  
คือ เดินไปตามทาง ชรามะ . การช้อยให้ทุกคน ได้เดินไปตาม  
ทางธรรม ย่อมเป็นกุศลอันใหญ่หลวง และสูงส่ง . ขอรหัส  
การลัดการฝืนพระทัย ชรามะ นั้นเอง เพราะ "นี้" ของสัตว์เจ้าพระ-  
โยชนัน เต็ม ตมความประสงัด ทั้งแก่ผู้ที่ยังลุ่มลุ่มไม่แท้ ๥๘=  
ผู้ที่ยัง มีชีวิตรอยู่ โดยทุกแง่ทุกมุมเถิด . ข้าพเจ้าขออัญ-  
โมทนาคุณ อภินันท์ สี่ ล้อลย เป็นอย่างยิ่ง .

พุทธทาส อภินันท์

โลกขพลาธรรม, โขง



หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทานบริจาค  
จากธรรมโฆษณ์ ฉบับ โอสาเรตัพพธรรม  
ครั้งที่ ๒, วันเสาร์ที่ ๑๐ เม.ย. ๑๔

## ทานบริจาค

ท่านสาธุชน ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายในวันนี้ มีหัวข้อตามที่กำหนดไว้ว่า  
หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทานบริจาค ซึ่งท่านทั้งหลายก็ได้  
ทราบแล้ว จากแผ่นประกาศที่แจกไป.

ในครั้งที่แล้วมา เราได้พูดหลักปฏิบัติ ในเรื่อง  
สรณาคมน์ ถือกันว่าเป็นเรื่องแรก ซึ่งเป็นหญ้าปากคอก;  
ที่เรื่องการให้ทานก็เหมือนกัน คนส่วนมากมักจะถือกันว่า  
เป็นเรื่องหญ้าปากคอก หมายความว่ามันง่าย หรือรู้กันอยู่  
ก็แล้ว.

ทำไมจึงต้องเอาเรื่องทานมาพูดกันอีก? ที่เอา  
เรื่องนี้มาพูดอีก ก็ขอให้ถือว่า เพื่อการปรับปรุงให้มันดีขึ้น  
กว่าเดิม : แม้ว่าที่ทำอยู่ก่อนนั้นเป็นความมกมายก็ตาม หรือ

ไม่ม่งมายแล้วก็ตาม มันก็ยัง<sup>๕</sup>มีทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม; ฉะนั้นต้องพูดกันอีกครั้งหนึ่ง และพยายามที่จะพูดให้ดีที่สุด ครั้งเดียวแล้วก็จะใช้ได้ตลอดชีวิต. เพราะฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายทุกคนกำหนดจดจำไว้ให้ดี ๆ ว่าเรื่องทาน-บริจาคนั้น ญาติพี่น้อง ก. ข. ก. กานี้ จะพูดกันอีกครั้งหนึ่งให้สิ้นเชิง แล้วก็ถือปฏิบัติได้จนตลอดชีวิต.

การพูดเช่นนี้ พูดในลักษณะนี้ ขอให้ถือว่าเป็นการช่วยเหลือพิเศษ จากที่เขาพูดกันอยู่ตามธรรมดา. ตรงนี้จะหาว่าอวดหรือคุยหรืออะไรก็ตามใจ ถ้าจะหาว่าอวดหรือคุย ก็จะต้องขอคุยสักหน่อยว่า พูดอะไรที่นี้ต้องมีพิเศษเสมอ : พิเศษตรงที่มันไม่ซ้ำกับใครพูด หรือมีอะไรแปลกออกไป โดยอย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เรื่องมันสิ้นเชิงง่ายเข้า เป็นวิธิลัก แล้วก็กว้างขวางกินความไปถึงทุกเรื่อง.

ที่จริงเขาอาจจะพูดเรื่องการให้ทานกันตั้งหลาย ๆ ชั่วโมงก็ได้ แต่แล้วมันก็ไม่มีความหมาย มันซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่ที่เรื่องเดียว.

ทีนี้จะพูดเป็นพิเศษ ก็ตรงที่ว่า จะพูดให้หมดทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ทาน : พูดโดยตรงก็คือว่า จะรวบรวม

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทานที่มันไม่ซ้ำกันจากที่มาในพระบาลีต่างๆ มาไว้ในที่เดียวกันนี้ให้มันหมดทุกๆ เรื่อง ซึ่งก็คุยได้ว่ามันยังไม่เคยมีทำกันที่ไหน ฉะนั้นจึงขอให้สนใจเป็นพิเศษ : จะรวบรวมเรื่องเกี่ยวกับการให้ทานที่เป็นหลักปฏิบัติมาใส่ไว้ในที่นี้ทั้งหมด แล้วยังแถมอยู่ในลักษณะพิเศษ คือส่งเสริมให้รุดหน้า ไปยังพระนิพพานโดยเร็ว.

โดยปกติคนทั่วไปเขาถือกันว่า เรื่องการให้ทานนี้เป็นเรื่องต่ำๆ เป็นเพียงบันไดของสวรรค์; นั้นเขาพูดกันถึงการให้ทานอย่างเล็กๆ หรือตามธรรมดา : ถ้าหากทำเป็น คือให้ทานให้เป็น เรื่องการให้ทานกลายเป็นเรื่องของพระนิพพาน ไปก็ได้; เป็นเรื่องลัดคั้งตรงไปยังพระนิพพาน อย่างนี้ก็ทำได้; ฉะนั้นที่ว่าเราพูดอะไรก็เป็นพิเศษตรงนี้ ขอให้สนใจเป็นพิเศษ เพราะมันเป็นการช่วยย่นหนทางที่ไกลนั้นให้มันใกล้เข้า เป็นเรื่องช่วยย่นหนทางที่ยาวนั้นให้มันสั้นเข้า ขอให้ฟังให้ดีๆ และถ้าทำได้ดีแล้ว เรื่องนิพพานนี้ถึงได้เพราะการให้ทาน : นี้จะแปลกหรือไม่แปลกลองฟังดู.

ที่เกียดคู่มั่นเรื่องทานกันว่า เป็นบันไดขั้นต้น เป็นบันไดขั้นแรกขั้นเดียวเท่านั้น นั่นแหละมันคือความเข้าใจผิด : ถ้ามีวาทกันแต่อย่างนั้น มันก็เป็นอย่างนั้น ก็ให้ทานกันไปจนตาย. แต่ถ้าให้ทานเป็นแล้ว ไม่ต้องทำอื่นก็ได้ เพียงแต่ให้ทานอย่างเดียวก็ถึงนิพพานได้ เกียวกัจะว่าให้ฟัง.

ใจความสำคัญมันมีอยู่หน่อยหนึ่ง ขอให้ฟังให้คิดว่า การให้ทาน มันมีอยู่ ๒ อย่าง :-

ให้ทานชนิดที่จะเวียนว่ายไปในวัฏฏะ ก็มี;

ให้ทานที่จะออกไปเสียจากวัฏฏะ ก็มี.

ที่แล้ว ๆ มา มีพูดกันแต่เรื่องให้ทานที่จะเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะ : ทำบุญให้ทานแล้วไปเกิดดี เกิดสวย เกิดรวย ไปสวรรค์ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ; มีอยู่แต่เท่านั้น ไม่เลยไปถึงนิพพานสมบัติ ซึ่งมันนอกวัฏฏะ.

ถ้าให้ทานเป็น ผลทานนั้นจะส่งไปนอกวัฏฏะ ไม่เวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะก็ได้เหมือนกัน.

ที่นี้ ก็จะพูดเรื่องที่แปลกให้ฟังต่อไปอีกว่า ถ้าเราเอาเรื่องทาน การให้ทานทั้งหมดทั้งสิ้นทุกอย่างมารวมกันเข้าแล้ว ก็จะแบ่งทานทั้งหมดได้ ๒ ชนิด อีกตามเคย :

ทานชนิดหนึ่งเนื่องด้วยปฏิคาหก ก็ต้องมีผู้มารับทาน ;  
 ทานอีกชนิดหนึ่งไม่ต้องมีปฏิคาหก ไม่ต้องมีใครมารับทาน.

นี่สองฟังก์ชันว่า มันแปลกหรือไม่แปลก ฉะนั้นจึง  
 สัญญาว่ามันต้องแปลก ตรงที่จะพูดเรื่องราว ให้ทาน โดย  
 ไม่ต้องมีปฏิคาหกก็ทำได้.

ฉะนั้นทานที่ให้แล้วเวียนว่ายไปในวัฏฏะนั้น มัน  
 เป็นพวกทานชนิดที่ต้องมีปฏิคาหกรับทั้งนั้น. ที่นี้ทานที่  
 ให้แล้วจะออกไปเสียนอกวัฏฏะ ไม่มาเวียนว่ายอีกต่อไปนี้  
 ทานนี้ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ต้องมีปฏิคาหก ไม่ต้องมีajakเห็นใจ  
 มารับก็ได้. นี่เรื่องทานมันเป็น ๒ อย่างขึ้นมา อย่างนี้.

ทานอย่างต่ำก็เวียนว่ายไปในวัฏฏะ มีคนรับทาน ;  
 อย่างสูงก็ไม่เวียนว่ายไปในวัฏฏะ อย่างนี้ไม่ต้องมีใคร  
 รับทาน. แล้วทานอย่างที่เวียนว่ายไปในวัฏฏะนั้นแหละ  
 คือที่พูดกันอยู่โดยมาก : มันให้เพื่อตัวกู—ของกู ทาน  
 ประเภทนี้, ส่วนทานประเภทออกไปนอกวัฏฏะนั้น มัน  
 ให้ตัวกู—ของกูนั้นออกไปเสียเลย ; ใจความสำคัญมันอยู่  
 ที่นี้.

ทำบุญให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตัวกู ให้ตัวกูมันได้  
อะไรดีขึ้นมากขึ้นนั้นมันชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นทานที่ธรรมดามาก  
แล้วรู้จักกันอยู่ทั่วไป.

ที่<sup>นี้</sup> ทานชั้นพิเศษ ที่จะเอามาพูดให้สั้นเชิงนี้ก็คือ  
ว่า ให้ตัวกู—ของกูออกไปเสียเลย อย่าให้มีเหลือ มัน  
เป็นทานพิเศษสูงสุด ไม่ต้องมีใครมารับ แต่ก็เป็นการให้  
ที่แท้จริงด้วยเหมือนกัน.

สำหรับ ทานที่ว่าต้องมีปฏิภาณหกรับ<sup>นี้</sup> เราก็จะ  
ต้องแบ่งได้เป็น ๓ ชนิดด้วยกัน ให้จำหัวข้อไว้ให้ดีๆ ก่อน :—

ทานอย่างที่ ๑ คือ วัตถุทาน ให้วัตถุสิ่งของ<sup>นี้</sup>เป็นทาน  
ก็ต้องมีผู้รับ;

แล้วอย่างที่ ๒ ให้ อภัยทาน อภัยโทษ อภัยทาน <sup>นี้</sup>ก็  
ต้องมีผู้รับ;

แล้วอย่างที่ ๓ ให้ ธรรมทาน <sup>นี้</sup>ก็ต้องมีผู้รับ; ๓ อย่าง  
<sup>นี้</sup>มันเป็นทานที่ผู้รับ.

ที่<sup>นี้</sup> อีกประเภทหนึ่งตรงกันข้าม จะต้องขอเรียก  
เอาเองว่า สุกุญฺยตาทาน. <sup>นี้</sup>ท่านทั้งหลายคงไม่เคยได้ยิน  
ไม่เคยได้ยินสุกุกุญฺยตาทาน แต่มันเป็นเรื่องที่มีกล่าวอยู่ในพระ

บาลี ในพระคัมภีร์ เป็นเรื่องการบริจาคด้วยเหมือนกัน แต่  
 ไม่มีใครกล่าวไว้หรือไม่ได้เรียกไว้ว่า “สุญญตาทาน” โดยตรง  
 แต่พูดไว้โดยเนื้อเรื่อง แล้วเราก็มองเห็นชัดว่า อ้าว! นี่มัน  
 เป็นการให้ที่เนื่องด้วย สุญญตาทาน. สุญญตาทานที่ว่านี้  
 คือทานประเภทที่ไม่ต้องมีผู้รับ แล้วไม่เวียนว่ายไปใน  
 วัฏฏะอีกต่อไป. อย่างข้างต้นนั้นมันมีทางที่จะเวียนว่ายอยู่  
 ในวัฏฏสงสาร.

ขอทบทวนอีกทีว่า เราจะพูดถึงเรื่องทาน การ  
 บริจาคมี ๔ ชนิด : ๓ ชนิดแรกคือให้วัตถุเป็นทาน, ให้  
 อภัยเป็นทาน, ให้ธรรมะเป็นทาน, นี้ต้องมีผู้รับ; อย่างที่ ๔  
 ให้สุญญตาทานคือให้ทานที่เนื่องด้วยสุญญตาทาน นี้ไม่ต้องมีผู้รับ.

ที่นี้ ก็จะมีว่า โดยละเอียด ทีละอย่างๆ :-

### ๑. อามิสทาน.

ทานอย่างที่ ๑ เรียกว่า “อามิสทาน” หรือวัตถุ-  
 ทานก็ได้ แล้วแต่ละจะเรียกว่า : วัตถุทานคือให้วัตถุ อามิส-  
 ทาน ก็คือให้อามิส. อามิสคำนี้แปลว่าเหยื่อ ฟังแล้วน่า  
 ขยะแขยง. อามิสนี้หมายถึงของที่จะกินทางตา ทางหู  
 ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย แม้แต่ข้าวปลาอาหารนี้ เขาก็

เรียกว่า อามิส. อามิสทานเป็นทานที่มีผู้รับ หรือต้องมีผู้รับ; เพราะฉะนั้นจะต้องมี ผู้รับที่ดี แล้วก็ต้องมี วัตถุทานที่ดี แล้วก็ต้องมี การให้ที่ดี : นี่คือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการให้วัตถุทาน.

ถ้าท่านทั้งหลายจะให้วัตถุทาน อามิสทาน ต้องเลือกผู้ให้ดี : ให้มีผู้รับที่ดี, ให้มีสิ่งของที่ดี, แล้วมีการให้หรือการกระทำการให้นั้นที่ดี, นี้เราจะได้ว่ากันต่อไปว่าจะเลือกกันอย่างไรจึงจะดี.

### ลักษณะของปฏิคาหก.

ที่ว่าจะต้องมีปฏิคาหกที่ดีนี้ เขาได้ถึงผู้ที่มารับทาน จะดีมากขึ้นหรือถึงกับเลว หรือถึงกับอะไรก็ได้ ทานนั้นมันก็ต่าง ๆ กัน เปลี่ยนแปลงกันไป จึงต้องเอาผู้รับทานเป็นหลัก คือ :—

อย่างที่ ๑ เราให้เพราะสงสาร ผู้รับก็คือสัตว์เคราะห์จាន หรือคนขอทาน หรือคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ : นี่คือปฏิคาหก เป็นสัตว์เคราะห์จานบ้าง เป็นคนขอทานบ้าง เป็นคนที่ทุพพลภาพช่วยตัวเองไม่ได้ หูหนวกตาบอดอะไรอย่างนี้ ;



อย่างที ๒ ให้เพราะความเลื่อมใส ฉะนั้นตัว  
ปฏิบัติหก ก็คือตัวผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ : เรามีความ  
เลื่อมใสแล้วเราจึงให้ ฉะนั้นผู้รับก็คือผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ  
นี้ไม่ใช่สัตว์เดรัจฉาน ไม่ใช่คนขอทาน ไม่ใช่คนทุพพลภาพ  
เพราะเราให้ด้วยความเลื่อมใส ไม่ได้ให้ด้วยความสงสาร ;

อย่างที ๓ ให้เพื่อบูชาคุณ. คนเราอย่าอวดดีไป  
: เราเป็นหนี้บุญคุณคนอยู่รอบตัวนี้ นับตั้งแต่พ่อแม่ บิดา  
มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีมหากรุณาธิคุณสูงสุด คือ  
พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย. ถ้าเราให้ไปใน  
ลักษณะบูชาคุณ แห่งปฏิบัติหกของเรา นี้คือการให้เพื่อบูชา  
คุณ ;

อย่างที ๔ ให้เพื่อใช้หนี้ นี้มันก็คล้ายๆ กับพวก  
บูชาคุณ แต่ว่าการใช้หนี้เรารู้สึกในความรับผิดชอบ รู้สึก  
ในความจำเป็นที่เราจะต้องใช้หนี้ : พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าหนี้  
พระธรรมเป็นเจ้าหนี้ พระสงฆ์เป็นเจ้าหนี้ ปุณฺณียบุคคล  
ทั้งหลายเป็นเจ้าหนี้ ครูบาอาจารย์ก็เป็นเจ้าหนี้ นี้เราก็ต้อง  
ให้เพื่อใช้หนี้ : ปฏิบัติหกก็คือเจ้าหนี้!

นี่โดยนัยนี้เราจะเห็นได้ว่า ปฏิภาหกนั้นมีต่าง ๆ ชนิดกัน เราต้องเลือกให้ได้ปฏิภาหกที่ดี อย่างที่ว่ามา.

อย่างที ๕ ให้ท่านแก่คนไม่ดี เช่นคนอันธพาล เราให้เพื่อหาวิธีให้เขากลับตัว : ที่เรากุศลสำให้ท่านไป ครั้น ก็เพื่อเป็นอุบายอันหนึ่ง เป็นวิธีอันหนึ่ง ที่จะให้คนอันธพาลกลับตัว เราจึงให้ท่านแม่แก่คนอันธพาล. ใครจะเรียกว่าเป็นปฏิภาหกที่ไม่ดีก็ตามใจ แต่ถ้าเรามองกลับอีกแง่หนึ่ง ก็เป็นปฏิภาหกที่ดีที่ควรให้เหมือนกัน ถ้าเราให้ไปแล้วเขากลับตัวได้.

ทีนี้ มีปฏิภาหกที่ไม่ดีอีกชนิดหนึ่ง ก็ยังให้ไปแล้วมันยังช้เกียจ ยิ่งให้ไปแล้วมันยังเอาเปรียบ อย่างนี้เป็นปฏิภาหกที่ไม่ดี แต่เราก็กัง ให้เพื่อว่าอย่าให้เขาเป็นภัยแก่สังคม ถ้าเราให้เขาเสียบ้าง เขาจะเป็นภัยแก่สังคมน้อยเข้า. เราให้ท่านถึงขนาดนี้ ช้ช้คือความเป็นภัยแก่สังคม เอามาเสียจากพวกอันธพาล ก็ยังถือว่าเป็นการให้ท่านได้ ให้แก่ปฏิภาหกที่ไม่ดี.

สรุปแล้วที่ว่า ปฏิภาหกที่ดีมีอยู่ ๔ พวก คือให้เพราะสงสาร ให้แก่สัตว์เคราะห์จានเป็นต้น, ให้เพราะเลื่อมใส

ในผู้ปฏิบัติดีเป็นต้น, ให้เพื่อบูชาคุณของผู้มีคุณ, แล้วก็ให้  
เพื่อใช้หนี้ที่เราเป็นหนี้บุญคุณ, เป็นหนี้ทั้งทางวัตถุเป็นหนี้  
ทั้งทางธรรมก็มีอยู่; ส่วน ปฏิภาหที่ไม่ดี มีอยู่ ๒ พวก.  
เราให้เพื่อให้เขากลับตัว; ถ้าเขาไม่ยอมกลับตัว เราก็ให้  
เพื่อซื้อความเป็นภัยต่อสังคม ของเขาให้มันน้อยลง.

ทั้งหมดนี้เป็นหลัก ที่รู้ให้ดีแล้ว จะเห็นว่าต้อง  
ปฏิบัติอยู่ในโลกนี้ เงินที่เหลือใช้ ที่อาจจะเจียดให้ได้นั้น  
ก็เอามาให้ทาน ให้มันครบถ้วนตามนัยที่กล่าวนี้. นี้เรียก-  
ว่าเราจะต้องเลือกปฏิภาห หรือผู้รับทาน ให้ดีที่สุดเท่าที่  
จะหาได้ อย่าให้การให้ทานนั้นมันเสียหลาย นี้เรื่องปฏิภาห  
จบไปแล้ว.

### ลักษณะแห่งวัตถุทาน.

ที่นี้ก็พอถึงเรื่องวัตถุทาน. ตัววัตถุทานคือสิ่ง  
ที่จะให้; วัตถุทานนั้นจะเป็น *สิ่งของ* ก็ได้ หรือว่าจะเป็น  
*ความสุขส่วนตัว* ที่ตนจะต้องสละออกไป เพื่อให้เกิดความสุข  
แก่ผู้อื่นก็ได้. วัตถุสิ่งของเช่นเงิน เช่นสิ่งของโดยตรงที่  
มันแก้กมลแก้ชีวิต แก้กิจการงานของเขา. ตามทางวินัย

แยกวัตถุไว้เป็น ๔ คือ อาหารเรียกว่า *บิณฑบาต*, แล้ว  
เครื่องนุ่งห่มเรียกว่า *จีวร*, ที่อยู่อาศัยเรียกว่า *เสนาสนะ*,  
เครื่องบำบัดโรคเรียกว่า *กิลานเภสัช*; ตามหลักวินัย เราให้  
บิณฑบาต จีวร เสนาสนะ และกิลานเภสัช.

ถ้าตามหลักของอภิธรรม ก็ว่าให้สิ่งที่เป็น  
ประโยชน์ทางตา, ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ทางหู, ให้สิ่งที่เป็น  
ประโยชน์ทางจมูก, ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ทางลิ้น, ทางผิว-  
หนัง, ทางจิตใจ; คือวัตถุสิ่งใดมันไปเป็นประโยชน์แก่สิ่ง  
ทั้ง ๖ นี้ แล้วเขาก็ให้; นี้อภิธรรมเขาวางนะ เขาว่าเขา  
พูดอย่างปรมาตถ์.

ส่วน ทางพระสูตรหรือสูตรต้นตะนี้ ก็มักจะระบุ  
ท้าววัตถุตรงๆ ไปเลย : ให้ข้าว ให้น้ำ ให้ที่**อยู่อาศัย** ให้  
*ยานพาหนะ* คือว่าให้ทุกอย่างที่มนุษย์มันจะใช้เป็นประโยชน์  
ได้. แม้ที่สุดให้ร่ม ให้รองเท้า อย่างนี้เขาก็เรียกว่าให้ยาน  
พาหนะ : ให้มันงันยุง ฯลฯ อย่างนี้ มันก็แปลกออกไปจาก  
ที่พูดแล้ว ในเรื่องวินัยหรือเรื่องอภิธรรม.

ทีนี้ ถ้าไม่มีวัตถุที่จะให้ มันก็ยังเสียดังว่า บางที่เรา  
ต้องเสียสละความสุขของเรา ความผาสุกของเรา ไปเจือจาน

เขา ก็นับรวมเข้าในวัตถุอีกเหมือนกัน. สิ่งใดที่เกือกูด  
ผู้อื่นโดยเราต้องเสียสละ แล้ว ก็เรียกว่า “วัตถุทาน”.  
วัตถุทานที่กล่าวมานี้ เป็น อย่างที่ ๑.

อย่างที่ ๒ การช่วยเหลือทาง *เรียวแรง* ทาง *เงินทอง* ทาง *สติปัญญา* ทาง *อำนาจวาสนา* นี้แหละเราช่วยเหลือ  
ผู้อื่นได้หลาย ๆ ทาง : ทางเรียวแรงนี้ไม่ถึงกับเสียความสุข  
ส่วนตัว แต่เราก็ต้องเสียเรียวแรง หรือเสียเวลาอะไรบาง  
อย่าง หรือมิฉะนั้นก็ช่วยเหลือทางการเงิน หรือมิฉะนั้น  
ก็ช่วยเหลือด้วยอำนาจวาสนาสติปัญญา ที่เขาเรียกกันว่า  
*น้ำลายไหลปากอะไร* นี้ มันก็เป็นเครื่องมือ สำหรับไปช่วย  
เขาได้เหมือนกัน ; ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ก็เรียกว่า “วัตถุทาน”  
ได้เหมือนกัน.

วัตถุแห่งทานนี้ มันมีจำกัดอยู่ว่า ต้องประกอบด้วย  
ธรรม : ต้องได้มาโดยธรรม วัตถุที่เราจะให้ทานไปนั้น  
มันต้องเป็นธรรม ; คือว่ามันต้องถูกต้องและเหมาะสม  
แล้วเราได้มาโดยธรรม ไม่ใช่ลักขโมยมา : ตัววัตถุมันก็  
เป็นธรรมอยู่แล้ว คือว่าเหมาะสมที่คนผู้รับเขาควรจะได้รับ  
ไม่เป็นโทษ ; แล้ววัตถุที่เราได้มาโดยธรรม ได้มาอย่าง

เป็นธรรม. ฉะนั้น เงินหรือของที่จะทำทานนี้ มันควรจะได้มาโดยธรรม อย่าไปโกงมา มันเป็นเรื่องตบตา เป็นเรื่องวากวนอะไรชอบกล เช่นขโมยก็จะไปแก้ตัวว่า “ไม่มีอะไรให้ทานวันนี้ไปขโมยเขาหน่อยไว้ยี้ เพื่อเอามาให้ทาน”. มันไม่ควรจะเคลือบเปิดเบี่ยงไปถึงอย่างนี้. วัตถุประสงค์มันต้องเป็นธรรม แล้วก็ ได้มาโดยธรรม.

ที่นี้ อย่างที่ ๓ นี้ไปไกลไปถึงกับว่า เสียสละ อวัยวะเลือดเนื้อ เสียสละชีวิต เสียสละบุตรภรรยา ออกเป็นทาน มันกลายเป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์ไป แต่ก็มีผู้ทำ มีผู้กระทำแล้ว : บางที่ยอมเสียอวัยวะ เช่น ลูกตา เช่นแขนขาอะไรของตน ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือ บางทีก็เสียสละชีวิตนี้.

มีเรื่องพระโพธิสัตว์อยู่หลายเรื่อง เสียสละชีวิตให้เสียกินก็มี เพื่อว่าเสียเข้าไปกินลูกของมัน นี่มันเป็นวิธีของโพธิสัตว์. แล้วก็เสียสละบุตรภรรยา เป็นเรื่องชินหูพวกเราที่สุด คือพระเวสสันดรนี้ มันเป็นเรื่องน้ำใจของมหาบุรุษ จึงจะทำอย่างนี้ได้.

การบัญญัติในตอนหลังแบ่งเป็นทาน๓ชั้น : ทาน-  
บารมี ทานตามธรรมดา ให้ของที่ตามธรรมดา เขาก็ให้ๆ  
กันอยู่, ทานอุปบารมี สูงขึ้นไปเป็นทานขนาดกลาง นึก  
ให้สิ่งที่ให้ไต่ยาก ถึงขนาดให้อวัยวะร่างกายนี้, แล้วทาน-  
ปรมัตถบารมี ให้สิ่งที่แสนจะไต่ยาก เช่นให้ลูกให้เมียไป  
เป็นทานอย่างนี้เป็นต้น.

ทั้งหมดนั้นมันเป็นเรื่องของวัตถุทาน : เป็นวัตถุ  
สิ่งของก็มี, เป็นความช่วยเหลือทางเรี่ยวแรงสติปัญญาก็มี,  
เป็นการให้ชั้นอุกฤษฏ์ : ให้อวัยวะ ชีวิต บุตร ภรรยาที่มี.

ใครจะทำได้เท่าไร ก็ไปเลือกเอาเอง. ทั้งหมดนี้  
เราพูดกันเรื่องวัตถุ หรือตัววัตถุที่จะถูกให้ไปเป็นทานโดย  
สิ้นเชิง.

### ลักษณะวิธีการให้.

ที่ในเรื่องที่ ๓ ก็จะพูดถึง การให้หรือวิธีให้. การ  
ให้ก็ต้องดีด้วย. ที่เป็นหลักใหญ่ก็ต้องมีเจตนาแห่งการให้  
นั้นบริสุทธิ์ : การให้ไปนั้นมีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่ใช่เพื่อ  
ตกเบียดคนอื่น. เกียวกันเขาให้เป็นแสนเป็นล้าน ร้อยล้าน  
พันล้านนั้นก็เพื่อตกเบียดคนอื่นเอามาเป็นพวก แล้วก็แสวง

หาประโยชน์ด้วยกัน; อย่างนี้เจตนาไม่เป็นทาน และไม่  
บริสุทธิ์เอาเสียเลย.

อีกอย่างหนึ่ง ต้องพอใจต้องยินดี : เมื่อกคิดว่าจะ  
ให้ก็ต้องอึดอึดใจ; เมื่อให้อยู่ก็อึดอึดใจ; เมื่อให้  
เสร็จแล้วก็ยังอึดอึดใจ : นี้เพราะว่ามันเป็นการกระทำที่  
ถูกต้อง มันจึงอึดอึดใจทั้ง ๓ เวลา : ก่อนให้ กำลังให้  
และให้แล้ว; นี่เป็นเครื่องพิสูจน์ว่าถูกต้องแน่.

ที่<sup>๕</sup> การให้ที่ดี นั้น ต้องมีการเลือก<sup>๕</sup>เพื่อน. สิ่ง  
ของที่จะให้นั้นต้องเลือก<sup>๕</sup>เพื่อนให้ถูกต้อง ให้เหมาะสม; แล้ว  
เวลาที่จะให้ก็ต้องเลือก<sup>๕</sup>เพื่อนให้มันถูกต้องเหมาะสม. ถ้าเรา  
ไม่เลือกเรื่องเวลาแล้ว มันจะประกั้งกันเข้ามา; คนรับ  
ทานก็เอาไปเททิ้ง; อย่างการทำบุญทำทานของเราในบาง  
โอกาส เหลือมากจนไม่รู้จะเอาไปไหน อย่างนี้มันผิดเวลา;  
ควรจะทำให้ถูกต้องเวลา.

มีคนเล่าให้ฟังว่า ที่ไปฮ้างยกันที่เมืองเมกกะนั้น :  
เขามีระเบียบ มีธรรมเนียมให้ทานเหมือนกัน; ก็มีคน  
แต่ละคนกันไปนั้น จะต้องบริจาคเงินค่าแพะตัวหนึ่งบ้าง  
สองตัวบ้าง; แล้วฆ่าแพะนั้นไว้เป็นทาน เพื่อว่าคนที่



ไม่มีสตางค์จะได้อาศัยเป็นอาหาร. แต่มันมีคนบริจาคมาก  
เกินคาด แพะที่ถูกฆ่า<sup>๕</sup>นึ่งเป็นภูเขา แล้วไม่มีใครกิน  
หวาดไหว มันก็เลยเน่าหมด เหมือนคลั่งไปหมด สำหรับ  
แรงกินอย่าง<sup>๕</sup>.

นี่การให้ทานมันผิดเวลาผิดสถานที่ มักจะมีด้วย  
กันทุกศาสนา เพราะว่าศรัทธามันมากเกินไป; ฉะนั้น  
จึงต้องเลือกสิ่งของ ต้องเลือกเวลา เลือกสถานการณ์ เลือก  
บุคคล เลือกอะไร เลือกให้ดี. พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า  
“เลือกเห็นเสียก่อนแล้วจึงให้ทาน นี่พระสุคตสรรเสริญ.”

ที่<sup>๕</sup> อាកารถ<sup>๕</sup>ให้ ต้องถูกต้อง ต้องเคารพ ต้อง  
เหมาะสม อย่างน้อยเราต้องเคารพในทานของเรา : แม้เรา  
ให้แก่คน<sup>๕๕</sup>เรื่อน เราก็มีความเคารพในทานของเรา เพราะ  
มันเป็นการประพฤดิธรรม; ฉะนั้นเราต้องเคารพ.

ที่<sup>๕</sup>เราจะต้องเลือก ให้เป็นการให้ที่มีประโยชน์  
กว้างขวาง; ดังนั้นมันจึงเกิดมีสังฆทาน มีบุคคลิกทาน.  
ให้บุคคลิกทาน คือให้แก่คนที่เรารัก เราชอบเป็นคนๆไป.

ให้สังฆทาน นั้นให้เป็นส่วนรวมแก่หมู่แก่คณะ  
แก่คณะสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข; อย่าง<sup>๕๕</sup>ก็เรียกว่า

“สังฆทาน” ถ้าขอบใจพระองค์นี่องค์นั้นก็เอาไปให้เป็นส่วนตัว; นี่ก็เรียกว่า “ปุคฺคฺลิกทาน” มันคับแคบ การให้ที่ตีที่ถูกต้อง ก็ต้องระวังให้เป็นอย่างนี้.

ทั้งหมดนี้ มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัตถุทานทั้งนั้น : ปฏิภาทกก็ตี วัตถุทานนั้นก็ตี การให้นั้นก็ตี ตั้งแต่แล้ว; นี่ก็เป็นเครื่องวัดว่า การให้ทานนี่ตี.

ที่นี้ ขอเตือนว่า ระวังให้ตอกอย่างหนึ่ง คือการให้วัตถุทานอย่างนี้ มัน *เป็นไปเพื่ออาสวะ* ก็มี, *ไม่เป็นไปเพื่ออาสวะ* ก็มี.

ทานเป็นไปเพื่ออาสวะ นั้นมัน *เพิ่มกิเลส* : มันอยู่ที่เจตนาคำทำไรเกินควร : ทำบุญให้ทานแล้วก็จบแล้ว จบเล่า. สังเกตดูเห็นว่าให้มันได้ผลร้อยเท่าพันเท่าหมื่นเท่าคล้าย ๆ กับว่าทำบุญบาทหนึ่งได้วิมานหลังหนึ่งอย่างนี้; นี่มันเป็นการคำทำไรเกินควร; เป็นการให้ทานชนิดที่เป็นไปเพื่ออาสวะ; คือเพิ่มความเห็นแก่ตัวให้มีมากขึ้น.

เขาก็ไม่ได้คำหาว่าผิดอะไรนัก แต่ระบุให้เห็นว่านี่เป็น *อาสวะฐานียะ* คือเป็นที่ตั้งแห่งกิเลส แห่งอาสวะที่มากออกไป.

เมื่อก่อนเรายึดถือน้อย ที่นี้พอได้ผลมากเข้าก็เลยยึดถือมาก; นี่จึงมีอาสวะมาก ก็กลับจะมีความทุกข์เพราะความยึดถือมาก เพราะเนื่องจากการให้ทานชนิดนี้. ทานชนิดนี้เขาเรียกว่า มันเป็นไปเพื่ออาสวะ.

ทานที่ไม่เป็นไปเพื่ออาสวะ คือตรงกันข้าม : ให้เพื่อให้มันหมดไป : ทำลายความยึดมั่นถือมั่นให้หมดไป ทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป. เช่นบริจาคออกไปนี้ ไม่มัวจบบ่อยว่าเอาวิมานหนึ่งหลัง เอาวิมานสิบหลัง เอาอะไรอย่างนั้น; แต่ให้ไปโดยคิดว่า จงไปเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถิด; เราไม่ต้องการอะไร นอกจากความไม่เห็นแก่ตัว; ให้ไปเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวของเราแล้ว ให้ไปเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถิด, เราไม่ต้องการเอาสิบเท่า ร้อยเท่า พันเท่า เหมือนที่เขาต้องการกัน.

นี่คือ ข้อที่ควรระวังให้ดี : ให้เพื่อเอากำไรเกินควร นั่นแหละ คือการเวียนว่ายไปในวัฏฏะอีก แล้วก็ เป็น *อุปธิ* คือเป็นของหนักที่จะต้องแบกเอาไป. มันรวยกว่าเก่า มันก็ต้องแบกเอาไปมากกว่าเก่า มันจึงเป็นของหนัก; แต่ถ้า

ให้โดยไม่เอาอะไรตอบแทนทำนองนี้มันเป็นเรื่องของเขา; เพราะฉะนั้นมันจึงเป็น ทานที่เป็นไปเพื่อนิพพาน.

การให้ที่เป็นไปเพื่อนิพพาน *ต้องเบา*, ให้ที่เอากำไรมาก ๆ มันก็ *ต้องหนัก*; จะให้ทานชนิดไหนก็เลือกเอาเองก็แล้วกัน หลักปฏิบัติมันมีอยู่อย่างนี้.

ถ้าการให้ไม่ดี : ให้อย่างหลับลูบลับตา มันทำให้มีกนอรรถพาลมากขึ้น; ทำให้มีมลัชชี่ในพระพุทธศาสนา มากขึ้น; ถ้าให้ไม่เป็นและให้ไม่ดี มันเพิ่มอรรถพาลเพิ่มมลัชชี่ขึ้นมาในโลกนี้. นี่มันยิ่งร้ายไปกว่าเสียอีก <sup>นี้คือ</sup> *สิ่งที่ต้องระวังให้ดีในการให้ทาน.*

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการให้วัตถุทาน มันก็จะมีเพียงเท่านี้ โดยหัวข้อสำคัญๆ. ถ้าทุกคนโดยรายละเอียด ให้แสดงอานิสงส์ไค้สวรรค์วิมาน พวกกันตั้งมีก็ไม่จบ. จะพูดแต่หัวข้อที่จะ *ต้องรู้ไว้* และ *ปฏิบัติให้สำเร็จประโยชน์* เกี่ยวกับวัตถุทาน คือให้สิ่งของ.

## ๒. อภัยทาน.

ที่นี้ ก็มาถึง ทานอย่างที ๒ เรียกว่า "อภัยทาน". แม้สิ่งที่เรียกว่าอภัยทานนี้ ก็ต้องมีปฏิภาท : มีผู้รับ

เหมือนกัน. อภัยทานหมายถึง *ให้อภัย*. คำว่า “*อภัย*”  
 นี้แปลว่า “*ไม่ต้องกลัว*” เราให้อภัย : คือเราให้ความไม่  
 ต้องกลัวแก่บุคคลนั้น : แปลว่าบุคคลนั้นไม่ต้องกลัวเรา;  
 นี้คือให้อภัย.

ที่นี้ บางคนอาจจะคิดว่า *น้ำมันไม่ใช่ให้ทาน*. น้ำมัน  
 ไม่รู้ เขาพูดไปทั้งที่ไม่รู้; การให้อย่างนี้เรียกว่าให้ทาน  
 แต่เขาเรียกว่าอภัยทาน; เป็นสิ่งที่ให้กันได้ : ให้ได้ทั้ง  
 ทางกาย ให้ได้ทั้งทางวาจา ให้ได้ทั้งทางจิตใจ.

ทางร่างกาย เขามาขอขมา ขออภัย เราก็รับ,  
 ทางวาจา เราก็บอกอโหสิกรรม, ทางจิตใจเราก็สลัดความ  
 โกรธความอาฆาตจองเวร; อย่างนี้ก็เรียกว่า อภัยทาน  
 ๕๕; มีได้ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ.

ที่นี้ จะแยกประเภทให้เห็นชัด ว่าอภัยทานนี้ อย่าง  
 น้อยก็มีอยู่สัก ๓ อย่าง :

*อภัยทานอย่างแรก* คือ การให้อภัยโทษ ให้ขมา  
 โทษ คือยอมรับการขมาโทษ เรียกว่าให้อภัยโทษ รับการ  
 ขอขมา; นี้เข้าใจกันดีแล้วไม่ต้องอธิบายก็ได้.

อย่างที ๒ เราไม่เบียดเบียนไม่ประทุษร้ายใคร  
 นั้นแหละคือให้อภัยทานเหมือนกัน. เราจงเป็นอยู่อย่าง  
 เบียดเบียน อย่างไม่ประทุษร้ายใคร ที่เขาเรียกกันว่า “ศีล—  
 ศีล” นั้นแหละคืออภัยทาน. เราไม่ประทุษร้ายไม่เบียดเบียน  
 แก่ชีวิต แก่ร่างกาย หรือแก่น้ำใจ ไม่เบียดเบียนเนื้อตัว  
 ของเขา ไม่เบียดเบียนจิตใจของเขา ไม่ทำลายชีวิตของเขา  
 ทุกระดับเลย นับตั้งแต่สัตว์เดรัจฉานขึ้นมาจนถึงมนุษย์ จน  
 ถึงกระทั่งเทวดาหรือพรหมอะไรถ้ามันจะมี. แปลว่าสิ่งที่มี  
 ชีวิตมีความรู้สึกนึกคิดแล้ว เราไม่เบียดเบียนให้เขารู้สึก  
 กระทบกระถังเป็นทุกข์; นี้เรียกว่าให้ความไม่เบียดเบียน  
 ความไม่ประทุษร้าย.

อย่างที ๓ แผ่เมตตาจิตอยู่เป็นปกติ ทุกวันทุก  
 ค่ำทุกลมหายใจเข้าออกแผ่เมตตาจิตอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก;  
 นี้ก็คืออภัยทาน

นึกดูแล้วก็น่ารวย ในข้อที่ว่า อภัยทานนี้ไม่ต้องลง  
 ทุนสักสตางค์หนึ่งก็ไ้, ถ้าเราสร้างโบสถ์หลังหนึ่งต้องเสีย  
 หลายแสนนะ; แต่ว่าทำอภัยทานนี้ไม่ต้องให้สตางค์สัก

สตกหนึ่งก็ทำได้ แล้วยังมีผลสูงกว่าเสียด้วย. เอ้า!  
พูดไปเที่ยวจะถอยศรัทธา อย่าพูดก็กว่า.

แต่ขอให้รู้ไว้ว่า อภยทานนี้มันทำยากกว่าที่จะ  
ให้วัตถุ เพราะมันเป็นเรื่องจิตใจมากขึ้นไปอีก. คน  
ถือตัว ใครมาขอมาก็ไม่ยอมให้ แล้วเป็นอยู่อย่างทำผู้อื่น  
เดือดร้อนอยู่เรื่อย : ไม่รักผู้อื่นไม่เห็นใจผู้อื่น; นี้เรียกว่า  
ไม่มีอภยทาน.

ฉะนั้นขอให้ตัดสินใจแน่วลงไป ว่าเรา<sup>๕๕</sup>ตั้งแต่วัน<sup>๕๖</sup>  
ไป จะ สละ<sup>๕๗</sup>เรื่องอภยทาน<sup>๕๘</sup>ให้เป็น<sup>๕๙</sup>คนเป็น<sup>๖๐</sup>อัน. สำหรับ  
วัตถุทานก็ทำมามากแล้ว อย่างเมื่อเข้า<sup>๖๑</sup>ก็เห็น<sup>๖๒</sup>อยู่<sup>๖๓</sup>ว่าเป็น  
วัตถุทาน ที่ไหน ๆ ก็มีแต่<sup>๖๔</sup>วัตถุ<sup>๖๕</sup>ทาน<sup>๖๖</sup>เห็นง่าย แต่เรื่องอภยทาน  
นี้<sup>๖๗</sup>ยุ่ง<sup>๖๘</sup>โหด<sup>๖๙</sup>เหรง แล้วไม่<sup>๗๐</sup>ค่อย<sup>๗๑</sup>เห็น<sup>๗๒</sup>ด้วย. นี้ขอให้ไปชำระ  
สะสาง คือทำให้มันมี<sup>๗๓</sup>ขึ้น<sup>๗๔</sup>ให้มัน<sup>๗๕</sup>ครบ<sup>๗๖</sup>ถ้วน ให้มัน<sup>๗๗</sup>ถูกต้อง<sup>๗๘</sup> ว่า :

๑. ให้อภยโทษ ยอมรับขมา,
๒. ไม่เบียดเบียน ไม่กระทบกระทั่ง ไม่ประทุษร้ายใคร  
หมด,
๓. อยู่ด้วยจิตที่แผ่เมตตาทั้งกลางวันกลางคืน,  
ทั้งหมคน<sup>๗๙</sup>ก็เป็นอภยทาน เป็นทานอย่าง<sup>๘๐</sup>ที่ ๒.

## ๓. ธรรมทาน.

ทานอย่างที ๓ เรียกว่า “ธรรมทาน” นี้คือให้  
 ธรรมะเป็นทาน. คำว่า “ธรรม” ในที่นี้หมายถึง *ความรู้ที่*  
*เขารู้แล้วเขาจะพ้นทุกข์ได้* เรียกว่าธรรมในที่นี้; แล้ว  
 ทาน ก็คือ การให้. ทานที่ ๓ นี้ต้องมีปฏิภาณ คือผู้รับ  
 อีกเหมือนกัน; *ธรรมทานนี้ไม่ค่อยเป็นไปเพื่อกิเลสอาสวะ*  
*เพราะมันเป็นเรื่องของวิชาความรู้ของปัญญา ไม่ลุ่มหลงง่าย*  
*เหมือนวัตถุทาน.*

ธรรมทานนี้มีได้เป็น ๒ อย่าง คือ โดยตรง และ  
 โดยอ้อม : โดยตรง เช่น อาตมากำลังพูดเรื่องที่มีประโยชน์  
 ให้ท่านทั้งหลายฟัง อย่างนี้ก็เรียกว่า ให้ธรรมทานโดยตรง;  
 ส่วนชนิดที่เป็นโดยอ้อมนั้น ก็คือว่าผู้ที่ช่วยสนับสนุนให้เป็น  
 ได้อย่างนี้ เช่น อาตมาต้องการจะพิมพ์หนังสือให้มันแพร่หลาย  
 อย่างนี้ มีเยอะเยอะหลายคนช่วยจัดพิมพ์; นี้เขาก็เป็นผู้  
 ให้ธรรมทาน โดยอ้อม ในเมื่ออาตมาเป็นผู้ให้ธรรมทาน โดย  
 ตรง.



ธรรมทานมีได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม; แล้วก็  
ต้องมีผู้รับทาน จึงจะสำเร็จประโยชน์ : ถ้าให้ไปแล้วไม่มี  
ใครรับ มันก็เป็นหมันเหมือนกัน จะพิมพ์หนังสือแจกทั่ว  
โลก แต่ถ้าไม่มีใครอ่าน มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร; หรือ  
เทศน์ให้เท่าไรถ้าไม่มีใครฟัง มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร; นี้  
เรียกว่า ต้องมีปฏิภาณ.

ที่<sup>๕</sup> ธรรมทาน อาจจะแจกแจกออกไปเป็น ๓  
ประเภท อีกด้วย คือ อย่างน้อยมันก็มี ๓ ระดับ :

ระดับที่ ๑ ให้ความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ทั่วๆ ไป  
เป็นทาน : หมายถึงความรู้สามัญขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้  
แม่แต่เรื่องเรียน ก. ข. ก. กา. เรียนหนังสือหนังสือบทเบื้องต้น<sup>๕๘</sup>  
นักสงเคราะห์เข้าในธรรมทาน.

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ ทั่วไป ก็อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้  
ธรรมทานทั้งนั้น; แม่แต่ พ่อแม่ อุทิศส่ำสอนลูกสอนหลาน  
ให้รู้ประสีประสา<sup>๕๙</sup> นี้ก็เป็นธรรมทาน; หรือมากไปกว่านั้น  
อีก สอนให้มันกินข้าวเป็น สอนให้มันอาบน้ำเป็น สอนให้  
มันรู้จักรักความดี; อย่างนี้ก็เป็นธรรมทาน : พ่อแม่สอน  
ลูกเล็กๆ ให้รู้สิ่งที่ควรรู้อย่างพื้นฐาน<sup>๕๙</sup> นี้ก็เรียกว่าธรรมทาน;

แล้วสอนหนังสือหนังสือหาสอนวิชาอาชีพ นี้ก็เรียกว่าธรรมทาน  
ชั้นต่ำชั้นต้น แต่มันเป็นชั้นพื้นฐาน.

ถ้าไม่มีชั้นพื้นฐานแล้ว ชั้นต่อไปมันก็มีไม่ได้;  
ฉะนั้นเราจะต้องสนใจ. โดยตรงก็สอนไป โดยอ้อมก็ช่วย  
ให้มันสำเร็จ เช่นช่วยสร้างโรงเรียน ช่วยสร้างอุปกรณ์การ  
ศึกษาอะไรต่างๆ นี้ก็เป็นทำให้ธรรมทานโดยอ้อม. เช่น  
เราให้กระต๋านคำ ให้อะไรเหล่านี้ เราไม่เรียกว่าวัตถุทาน  
เราเรียกว่าธรรมทานโดยอ้อม : อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อ  
ประโยชน์แก่การที่จะทำให้เกิดวิชาความรู้ นี้เราเรียกว่า  
ธรรมทานโดยอ้อม. ธรรมทานโดยตรงก็พูดไปตรงๆ ใน  
เรื่องที่จะต้องพูดนั้น อย่างต่ำก็คือว่า ความรู้พื้นฐาน.

ที่<sup>๕</sup>นี้ ชนิดที่ ๒ สูงขึ้นมา เราเรียกว่าแสงสว่าง  
ในทางวิญญาณ : ให้แสงสว่างในทางวิญญาณ; นี้จะ  
เป็นธรรมะ หรือเป็นศาสนา เป็นธรรมะที่สูงขึ้นกว่าระดับ  
ธรรมคา จนเรียกว่าแสงสว่างทางวิญญาณ; เช่น เทศน์  
เรื่องคัมภักข์ สอนเรื่องคัมภักข์ อย่างนี้เป็นทำให้แสงสว่าง  
ทางวิญญาณ; คือชี้หนทางแห่งการเดินของชีวิต ชี้ทาง  
เดินของชีวิต ให้มันสูงขึ้นไป จนรู้ว่ามันเป็นอย่างไร.

เราสอนเด็ก ๆ ให้อ่านหนังสือ ก. ข. ก. กา. ในโรงเรียน  
ในมหาวิทยาลัยนี้ เด็ก ๆ ก็ยังไม่รู้ว่า เกิดมาทำไม? เกิดมา  
แล้วจะทำอะไร จะไปข้างไหนมันยังไม่รู้; มันรู้แต่วิชา  
เรื่องปากเรื่องท้อง นั้นเป็นเบื้องต้น.

ที่นี้ พอมาถึงชั้นที่ ๒ นี้ ให้แสงสว่างแก่วิद्यญาณ  
เพื่อจะเดินทางไปให้ถูกต้อง. นี้คือหลักธรรมะในพุทธ-  
ศาสนา หรือศาสนาใดก็ตาม; นี้เป็นตัวธรรมทานที่อยู่ใน  
ที่นี้. แล้วก็ มีโดยอ้อมอีกเหมือนกัน : ช่วยสร้างวัดสร้างวา  
สร้างโบสถ์สร้างวิหาร สร้างอะไร ถ้าว่ามันเป็นไปเพื่อให้คน  
ลุ่มหลุ่มตาแล้ว ก็เป็นธรรมทานแม้โดยอ้อม ถ้าไม่อย่างนั้น  
มันเป็นวัตถุทาน เพื่อความสะดวกสบาย.

แสงสว่างทางวิद्यญาณนี้ ขอให้ช่วยฟังให้ดี ๆ  
ว่าไม่จำเป็นจะต้องไฟเพราะเสมอไป. ถูกแล้วพระพุทธเจ้า  
ท่านตรัสกำชับกำชาอยู่เสมอว่า “จงไปประกาศพรหมจรรย์ จง  
แสดงธรรม ให้มีความไพเราะในเบื้องต้น มีความไพเราะในท่ามกลาง  
มีความไพเราะในเบื้องสูง”. ไฟเราะอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่า  
ไฟเราะหู; แต่หมายความว่าไฟเราะแก่จิตใจ; คือสบาย  
แก่จิตใจ เป็นประโยชน์แก่จิตใจ.

เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว หลักรัมนักก็มีต่อไปถึงกับว่า  
แม้คำดำก็เป็นธรรมทาน. พระพุทธเจ้าท่านตรัสเองว่า  
ให้ทุกคนถือว่า คำดำเป็นคำช้ชุมทรัพย์. คำดำของ  
บิณฑามารดา ครูบาอาจารย์นั้น เป็นคำช้ชุมทรัพย์ เพราะ  
ฉะนั้นคำดำชนิดนี้ ก็เป็นธรรมทาน.

ถ้าเราไม่ได้อาศัยธรรมทาน "ดำ" ชนิดนี้ เราคง  
ไม่เป็นเนื้อเป็นตัวมาอย่างนี้ คงเหลวไหลกว่านี้. นี้คำ  
ขนาบคำค่า ของบิณฑามารดาครูบาอาจารย์ช่วยสร้างเนื้อสร้าง  
ตัวเรามา จนมาอยู่ในสภาพอย่างนี้.

การถือว่าแม้แต่คำดำก็เป็นธรรมทาน เพราะว่ามัน  
เป็น คำดำด้วยความหวังดี ด้วยความรักลูก ด้วยความรัก  
ศิษย์ ด้วยความรักเพื่อนมนุษย์ จึงได้ดำ; ฉะนั้นคำดำ  
นั้นจึงเป็นคำช้ชุมทรัพย์ : มันมีความหมายเฉพาะของมัน  
ไม่ใช่ดำด้วยกิเลส : มันดำด้วยความอยากให้ดี.

แม้แต่คำโกหก ถ้าโกหกด้วยความหวังดี ให้คน  
ประพฤติดี มันก็เป็นธรรมทาน เพราะพุทธิๆมันไม่เชื่อ  
ต้องพูดโกหกมันจึงเชื่อ แล้วมันไม่ไปทำความชั่ว ฉะนั้น

คำพูดโกหกนั้นกลายเป็นธรรมทานไปได้ เพราะว่าทำด้วยเจตนาดี.

แต่ถ้าโกหกเพื่อลักลวงเอาประโยชน์ของเขา นี่ไม่ใช่; นี่คนละเรื่องคนละอัน. คำโกหกอย่างนี้พาลงไปในนรก ส่วนคำโกหกที่ทำให้คนบางคนกลับสติได้นี้เป็นธรรมทานโดยอ้อม ชั้นพิเศษ!

สรุปธรรมทานอย่างที่ ๒ นี้ คือให้แสงสว่างเป็นทาน ให้ธรรมะเป็นทาน.

ที่นี้ อยากจะแถมอย่างที่ ๓ : ให้นิพพานเป็นทาน เสียเลย. คนไม่เคยฟัง ฟังไม่ถูก. ให้นิพพานเป็นทานนี้ ลองคิดดูที่ว่า มันให้อะไร? หลายคนชอบพูดว่า ท่านพุทธทาสฉันชอบว่าเอาเอง พูดเอาเอง ไม่ใช่เรื่องจริงหรือไม่ใช่เรื่องมีในคัมภีร์ ว่าไปอย่างนั้นก็ได้; ข้อนี้ไม่ใช่พูดเอาเอง ไม่ใช่ว่าเอาเอง มันมีอยู่ในคัมภีร์ แต่เขาเรียกชื่อไม่เหมือนกัน; นี่เราเอามาเรียกชื่อธรรมทาสามัญ ให้ฟังดูให้มันเป็นที่เข้าใจง่าย จับฉวยเองง่าย :

ให้นิพพานเป็นทาน นี้อยากจะจำกัดความหมายลงไปว่า เราทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ที่ทำให้ผู้นั้นได้ชิมรสของพระนิพพาน คือความเย็นใจ.

ถ้าท่านทั้งหลายได้ทำบุคลลโคบุคลลหนึ่ง ให้ได้รับความ  
 เย็นใจเยือกเย็นสงบเย็นในจิตใจจริงแล้ว นี่เรียกว่าให้  
 นิพพานเป็นทาน โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง ชั้นต้นบ้าง  
 ชั้นกลางบ้าง ชั้นปลายบ้าง.

อยากจะอดสักหน่อย : เขาว่าเราซื้อคนัก เรา  
 ก็อยากจะอดว่า ที่นั่งกันอยู่ตรงนี้ นี่แหละคือให้นิพพาน  
 เป็นทาน; เพราะเราได้จัดอะไรไว้หลาย ๆ อย่าง : พอมานั่ง  
 ตรงนี้แล้วเย็นอกเย็นใจ. *ไอ้ตรงนั้นมันให้ความเย็นอกเย็นใจ!*

เย็นอกเย็นใจเพราะอะไร? เพราะมันลืมหัก  
 ของกู เมื่อมานั่งลงตรงนี้ทุกคนลืมหัก ลืมของกู ลืมบ้าน  
 ลืมของกูที่บ้าน แล้วลืมหักว่ามีชีวิตอยู่ จิตมันว่าง มันเลย  
 สงบเย็น คิมรสตัวอย่างของพระนิพพาน ณ ตรงที่นั่งอยู่  
 แลวนตรงนี้แหละ; ฉะนั้นเราจะพูดว่าตรงนี้แหละ เป็น  
 ที่ให้นิพพานเป็นทาน.

ใครไม่เชื่อก็ลองคิดดู คำนี้ก็ได้ ว่าตรงนี้มี  
 ให้นิพพานเป็นทาน? ตรงนี้มันทำให้ลืมหัก—ของกู จิตว่าง  
 ปราศจากหัก—ของกู ได้รับความเย็นชนิดพิเศษของนิพพาน:  
 เป็นการชิมลองชั่วคราว ประจวบเหมาะบังเอิญ ยังไม่ใช่

นิพพานแท้ นิพพานถาวร นิพพานตลอดกาลอะไร แต่ก็มี  
 รสชาติอย่างเดียวกัน คือเย็นใจสบายใจบอกไม่ถูก. แม้แต่  
 สิ่งที่เรียกว่า มหรสพทางวิญญูณ <sup>๕</sup>นี้คือการให้นิพพานเป็น  
 ทานด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ให้ความรู้อย่างเดียว.

การจัดก้อนหิน จัดต้นไม้ จัดสระน้ำลำธารอะไร  
 ไว้อย่าง<sup>๕</sup>นี้เป็นมหรสพทางวิญญูณ : คนที่มากก็ได้รับความ  
 เย็น ความสบายใจที่บอกไม่ถูก ก็เป็น การชิมรสของพระ-  
 นิพพานล่วงหน้า. จะยอมให้กว้างออกไปถึงว่า แม้สร้าง  
 ปุชณียสถาน สร้างปุชณียวัตถุ พระธาตุพระเจดีย์อะไรก็ตาม  
 ถ้าสร้างถูกวิธีมีประโยชน์ ทำให้คนเย็นใจได้ ก็ควรจะเรียก  
 ว่าให้นิพพานเป็นทานเหมือนกัน. คนแต่ก่อนเขาสร้างมาก  
 เพราะเหตุ<sup>๕</sup>นี้ : สร้างพระธาตุองค์ใหญ่ประจำบ้านประจำเมือง  
 ให้คนเห็นแล้วสบายใจเย็นใจมีจิตใจสงบลงทันที <sup>๕</sup>นี้ก็เรียกว่า  
 ให้นิพพานเป็นทานได้เหมือนกัน. แต่เดี๋ยวนี้<sup>๕</sup>มันพอ แล้ว  
 มันไม่ให้ประโยชน์อย่างนั้นเสียแล้ว เพราะกลัวว่าจะเปลือง  
 มากเกินกว่าผลที่ได้รับ ดังนั้นมาเล่นกับธรรมชาติดีกว่า :  
 ก้อนหินพูดได้ ต้นไม้พูดได้ เม็ดทรายพูดได้! มาฟัง  
 ดูซิว่า มันพูดว่าอะไร? มันพูดว่า โอ๊ย! ออย่าบ้าไปนักโว้ย!

หยุด! หยุด! หยุด! คนนี้ก็หยุด! ว่าอย่าร้อนกันนักไว้อ  
 เย็นกันเสียบ้าง! ก้อนหินพูคอย่างนี้ ต้นไม้พูคอย่างนี้ มา  
 นั่งอยู่กับก้อนหินต้นไม้มันก็ต้องไต่ยีนอย่างนี้ ถ้ามีหูไม่  
 หนวก. เตี้ยวันหุมันแต่จะไปหาวัตถุ หาเหยื่อ คอยฟัง  
 ว่าก้อนหินจะบอกเลขอะไร. นี่มันเคยมีที่นี้แล้ว : พอไต่ยีน  
 ว่าก้อนหินพูคได้ต้นไม้พูคได้ มันก็คอยฟังว่า ก้อนหินต้นไม้  
 จะบอกเลขสามตัว ว่าเลขอะไร. นี่มันเดินกันคนละทาง  
 อย่างนี้ มันไม่มีทางที่จะได้รับนิพพานเป็นทานดอก. แต่  
 ถ้ามานั่งดูก้อนหิน ว่ามันหยุดมันเย็นอย่างไร ต้นไม้มันหยุด  
 มันเย็นอย่างไร เราลืมเรื่องหุ่นวาย เรื่องยึดมั่นถือมั่นกัน  
 เสียทีเถอะ มาเป็นก้อนหินกันสักพักหนึ่งเถอะ ก็ได้รับความ  
 เย็นเป็นนิพพาน.

การจัดสถานที่อย่างนี้ หรือว่าวัตถุอย่างไหนก็ตาม  
 ให้มันเกิดความหยุดแก่จิตใจ ความเย็นแก่จิตใจแล้ว ก็ถือว่า  
 เป็นการให้นิพพานเป็นทานทั้งนั้น ซึ่งที่แท้มันก็เป็นทำให้  
 ธรรมทานชนิดหนึ่งคล้ายเหมือนกัน แต่เป็น พิเศษไกลออกไป  
 ไปจนถึงกับว่า ให้ได้รับผลเลย ไม่ต้องไปมัววิรโรปฏิบัติอะไร  
 ที่ไหนอีกแล้ว. ธรรมทานตามธรรมดาต้องรับฟังแล้วเอา



ไปคิดเอาไปนึก แล้วนำไปปฏิบัติจึงจะได้ผล. เดียวนี้เรา  
มานั่งกับก้อนหินก้อนนี้ ใจมันเย็นลงไปได้ : นี่แหละเรียกว่า  
เป็นการให้ความเย็นใจเป็นทาน. โดยเจตนาให้ท่านทั้งหลาย  
ได้รับความเย็นอกเย็นใจเป็นทาน. ถ้าใครเกิดได้ขึ้นมา ก็  
เรียกว่าให้นิพพานเป็นทาน.

ทั้งหมดนี้ สงเคราะห์เป็นเรื่องธรรมทานทั้งนั้น  
เป็นธรรมะที่แปลก ๆ ต่าง ๆ กัน : ให้ความรู้พื้นฐาน ก. ข.  
ก. กา; ให้มันรู้จักกิน รู้จักนอน รู้จักอะไร ก็เรียกว่า  
ธรรมทานขั้นต้น; ที่นี้ให้แสงสว่างแก่จิตใจ ให้ทางเดิน  
ของชีวิตถูกต้อง ให้ชีวิตเดินถูกทาง อย่างนี้ก็เรียกว่าธรรม  
ทานแท้; ที่นี้ให้ผลของความสงบเย็นเลย ที่นี้และเดี๋ยวนี้  
เลย ก็เรียกว่าให้นิพพานเป็นทาน; รวมทั้ง ๓ ประการนี้  
เรียกว่าธรรมทานทั้งนั้น. จงพยายามให้มีการให้ธรรมทาน  
ให้มาก : พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “สพฺพทานํ ธมฺมทานํ  
ชินาติ” — ในบรรดาทานทั้งหลายนั้น ธรรมทานชนะทาน  
ทั้งหลายทั้งปวง. นี่พระพุทธเจ้าท่านสรรเสริญธรรมทาน  
ว่าชนะทานทั้งปวง. นี่หมายความว่า ท่านหมายถึงทาน  
ประเภทที่มีผู้รับ. อาตมาขอแบ่งแยกยกเว้นทานชนิดที่

ไม่ต้องมีผู้รับ ซึ่งจะพูดอีกทีหลัง. ที่นี้ในบรรดาทานที่มีผู้รับกันแล้ว ธรรมทานสูงกว่าทานไหน ๆ หมด จนชนะเลย; จะเป็นวัตถุทานให้สิ่งของก็ดี จะเป็นอภัยทานให้อภัยก็ดี จะเป็นธรรมทานการให้ความรู้ก็ดี ใน ๓ อย่างนี้ ธรรมทานการให้ความรู้ชนะ; แต่ต้องเป็นความรู้จริงและดับทุกข์ได้. นี่เป็นอันว่าทาน ๓ อย่างนี้ ชี้แจงหมดไปแล้ว ในบรรดาทานที่ต้องมีผู้รับ.

#### ๔. สัจจทาน.

ที่นี้ ก็จะพูดถึง ทานที่ไม่ต้องมีผู้รับ พิเศษออกไปที่เขาจะหาว่าท่านพุทธศาสนชนชอบว่าเอาเองนี้ ก็คือทานประเภทนี้แหละ จะว่าเอาเอง หรือไม่ว่าเอาเองก็ลองฟังดูซิ. พอจะพูดถึงทานประเภทนี้ มันไม่มีผู้รับ จึงมีอาการแปลกประหลาด; จะต้องวินิจฉัยคำบางคำกันเป็นพิเศษ.

คำว่า "ทาน" แปลว่าให้, คำว่า *บริจาค* แปลว่า *สละออกไปรอด้าน*. จากะ แปลว่าสละ บริ แปลว่ารอบด้าน บริจาคแปลว่าสละออกไปรอบ ๆ ด้าน, แล้ว *ปฏิณิส* *สักคะ* แปลว่าให้กิน สลัดกินหรือให้กิน. ถ้าเข้าคำ ๓ คำ

นี้ตามลำดับแล้ว จะเข้าใจงานอันประหลาดนี้ได้ เขาเรียก  
กันว่า สุธัญญาทาน ทานที่เนื่องด้วยสุธัญญา. สุธัญญา  
คือความว่าง, สุธัญญาทาน คือทานที่เนื่องด้วยสุธัญญา.  
ลองฟังดูว่ามันหมายความว่าอะไร?

“สุธัญญาทาน” นี้ ขอบอกคังๆเลยว่า ตั้งชื่อเอา  
เอง. อากมาตั้งชื่อเอาเองว่าสุธัญญาทาน จะหาชื่ออย่างนี้  
ไม่พบในพระไตรปิฎก แต่เรื่องราวอันมีเยอะเยาะไปหมด.  
การที่บริจาคตัวกู—ของกู ออกไปเสียให้หมดนี้ เรียกว่า  
“สุธัญญาทาน”. ทานนี้ไม่ต้องการปฏิคาหก ไม่ต้องการ  
ผู้รับทาน; แล้วจะยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีก ทานนี้ไม่ต้องมีผู้  
ให้ทาน. ฟังดูซิแปลกไหม? ทานที่ไม่ต้องมีทั้งผู้ให้ทาน  
และผู้รับทาน : ถ้าทำได้จริงทำได้ถึงที่สุด จะไม่มีตัวกู—ของกู  
ผู้ให้ทาน หรือไม่มีใครจะเป็นผู้รับทาน นี่ฟังยากขึ้นทุกที.  
ฉะนั้น จึงต้องขอร้องให้คิดถึงคำว่า บริจาคๆๆ คือ ชาติออกไป  
ไปๆๆ ไม่เอาเข้ามา. แล้วคำว่า ปฏิณิสสัคคะ นี้ มันสลัก  
กินเจ้าของ เหยียงกินเจ้าของเดิม.

สำหรับสุธัญญาทาน ทานที่เนื่องด้วยสุธัญญา  
ถ้าเกิดตามกันขึ้นมาว่า เอาอะไรให้? เอาอะไรเป็นวัตถุ

สำหรับให้? ก็ตอบว่า “เอาตัวกู—ของกูนั้นแหละให้”  
 อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นว่า <sup>ข</sup>ตัวกู <sup>ข</sup>นี้ของกู เอาอัน <sup>ข</sup>นี้แหละ  
 ให้ ให้ออกไปให้มันหมดตัวกู—ของกู แล้ว มีความว่างเกิด  
<sup>ข</sup>ขึ้นมาแทน. นี่ทานที่เนื่องด้วยสัญญาตาความว่าง มันเป็น  
 อย่าง <sup>ข</sup>. เคียง <sup>ข</sup>นี้ทุกคนมันหวงตัวกู หวงของกู มันไม่ยอม  
 ให้ใคร. มันยังมีตัวกู ยังมีของกู มันยังหวงไอ้สิ่งที่เรียกว่า  
 ตัวกู—ของกู มันไม่ยอมให้; แล้วจะพูดกันรู้เรื่องได้  
 อย่างไรเล่า : มันล้วนแต่ไม่ยอมจะให้. เคียง <sup>ข</sup>นี้มาบอกว่า  
 ต้องให้! ตัวกู—ของกู <sup>ข</sup>อย่าเอาไว้ มันร้อนเป็นไฟ. ที่ <sup>ข</sup>  
 ตัวกู—ของกูที่ร้อนเป็นไฟ <sup>ข</sup>นี้ เอาไปให้ใคร ใครมันจะเอาละ  
 นอกจากคนโง่; คนฉลาดไม่มีใครจะรับเอาไป. มันเป็น  
 ไฟ มันร้อนเป็นไฟ กิเลสหรือความทุกข์ <sup>ข</sup>นี้มันร้อนเป็นไฟ  
 เอาไปให้ใคร ไม่มีใครเอา.

ที่ <sup>ข</sup>นี้ตัวกู—ของกู <sup>ข</sup>นี้จะถูกให้ออกไป และ ใครจะเป็น  
 ผู้ให้? มันก็ต้องความว่าง จากตัวกู—ของกู คือจิตที่ประกอบ  
 อยู่ด้วยสติปัญญา เป็น <sup>ข</sup>ผู้ให้. จิตที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญา  
<sup>ข</sup>นี้ ไม่ใช่ตัวกู ไม่ใช่ของกู. จิตที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญา  
<sup>ข</sup>นี้ มันจะให้สิ่งที่เรียกว่าตัวกู—ของกูออกไปให้หมด <sup>ข</sup>นี้. <sup>ข</sup>

เรียกว่าไม่ต้องมีตัวผู้ให้ก็ได้ เพราะจิตนั้นไม่ใช่ตัวตน. ถ้า  
 จิตเป็นตัวตน มันก็ไม่ให้อีกนั่นแหละ. เรียกว่าไม่มีผู้ให้  
 ก็ได้ ไม่มีผู้รับก็ได้; ให้ใคร ใครก็ไม่เอา ถ้ามีตัวตนแล้ว  
 มันให้ไม่ได้ : มันต้องไม่มีตัวตน มันจึงจะมีการให้ตัวตน  
 นี้ออกไปเสีย. ดังนั้นเขาจึงพูดว่า จิตบริสุทธิ์ หรือ เบญจ-  
 ขันธ์บริสุทธิ์ นามรูปบริสุทธิ์ ไม่มีตัวกู—ของกู นั่นแหละ  
 เป็นผู้ให้ตัวกู—ของกูออกไป นี่พูดโดยสมมติ. อย่างนี้  
 เขาเรียกว่าบริจาคอย่างยิ่ง บริจาคหมดไปไม่มีอะไรเหลือ.  
 ถ้างงบริจาكتัวกู—ของกูออกไปเสียแล้ว มันจะมีอะไรเหลือเล่า  
 กิติกุชิ! มันเหลือแต่ความว่าง หรือความบริสุทธิ์ หรือ  
 ความสะอาด ไม่ใช่ตัวกู—ของกูเลย. ตัวกู—ของกูนี้สกปรก  
 มีคิ้ว เราร้อน ให้ไปเสียมันก็เลยว่าง ไม่มีตัวกู ไม่มีตัวตน;  
 ภาวะที่เหลืออยู่ก็คือ ความสะอาด สว่าง สงบ ของความว่าง  
 จากตัวกู—ของกู. นี่ทานชนิดนี้มันเป็นอย่างนี้.

ขอให้เข้าใจคำไปตามลำดับว่า “บริจาค—บริจาค” นี้  
 มันสละออกไปหมด มันจึงจะเป็นบริจาค ถ้าสละแล้วเอา  
 กำไรมาก อย่างนี้มันไม่เป็นการบริจาค, แต่มันเป็นการค้า  
 ขาย. คำว่า “บริจาค” หมายความว่า ต้องสละออกไปด้วย

จิตใจที่บริสุทธิ์ ต้องทำด้วยสติปัญญา. ที่นี้บริจาคนั้นไม่รู้  
จะบริจาคไปให้ใครในตอนนั้นก็เรียกว่าบริจาคคืนให้ธรรมชาติ  
ซึ่งเป็นเจ้าของเดิม.

ตรงนี้ต้องศึกษาธรรมะในชั้นลึกอีกข้อหนึ่งว่า ทุก  
อย่างเป็นของธรรมชาติ ธรรมชาตินี้ไม่ใช่ตัวตน มีแต่  
ธรรมชาติเท่านั้น มันปรุงแต่งกันอยู่ มันเป็นไปอยู่ตาม  
ธรรมชาติ. บาลีที่ควรจะสนใจมีว่า “สุทฺธํ ธมฺมสมุปฺปาตํ”  
เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นล้วน ๆ “สุทฺธํ สงฺขารสนฺตติ” เป็น  
การสืบท่อของสังขารล้วน ; ไม่มีตัวกู ไม่มีของกู. นับ  
ตั้งแต่ก่อนดินก่อนหินต้นไม้อะไรมา จนถึงว่าเลือกเนื้อ  
ร่างกายชีวิตจิตใจของเรา เป็นธรรมชาติ เป็นการเกิดขึ้น  
ของธรรมชาติล้วน ๆ เป็นการปรุงแต่งของธรรมชาติล้วน ๆ  
เป็นการสืบท่อของธรรมชาติล้วน ๆ มันจึงเกิด ออกมา  
เป็นคน กินได้ เเคินได้ นอนได้ ทำนั่นทำนี่ได้ มันเป็น  
สืบท่อปรุงแต่งของธรรมชาติล้วน ๆ.

ที่นี้ จิตมันโง่ไปเองว่าตัวตน ว่านั่นแหละคือตัวตน  
ว่าเราเป็นเจ้าของสิ่งนี้ ; พอจิตคิดว่ามันเป็นเจ้าของสิ่งนี้  
เราจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของสิ่งนี้ สิ่งนี้มันเป็นของเรา แล้ว

เราเป็นเจ้าของสิ่ง<sup>นี้</sup> : เราเป็นเจ้าของ มัน<sup>นี้</sup>เป็นของเรา  
 เราเป็นเจ้าของแก้มัน : <sup>นี้</sup>คือ “ตัวกู—ของกู” ความโง่ที่  
 แส่นจะโง่เกิดขึ้นแล้วในใจ แล้วก็<sup>นี้</sup>ไม่รู้ว่า<sup>นี้</sup>เป็นความโง่, คิดว่า  
 เป็นความจริง ทั้งนั้นความยึดมั่น<sup>นี้</sup>ว่าเป็นตัวกูเป็นของกู มัน  
 ก็เกิดขึ้นในใจ แล้วก็ลงรากแน่นหนาแน่นแน่น<sup>นี้</sup>เห็นว่า อะไร<sup>นี้</sup>  
 เป็นตัวกู; อะไร<sup>นี้</sup>เป็นของกูไปหมด. ถูกดึงล้างหูใส่หน้า  
 เท่าไร<sup>นี้</sup>ก็<sup>นี้</sup>ไม่รู้สึกรู้จักจำ. ถ้ายังสละตัวกู—ของกู<sup>นี้</sup>ออก  
 ไปไม่ได้ มันก็ยังมี<sup>นี้</sup>ความทุกขอยู่ ฉะนั้นเราต้องสละ, สละ  
 คินให้ธรรมชาติเป็นลำดับไป :—

ขั้นที่ ๑ สละมานะ<sup>นี้</sup>ทิวฏฐิอย่างหยาบๆ. มานะ  
 ทิวฏฐิของ<sup>นี้</sup>หองพองชนหยาบๆ<sup>นี้</sup> ที่<sup>นี้</sup>ไม่ยอมใคร<sup>นี้</sup> สละเสียก่อน  
 เถอะ. สละให้<sup>นี้</sup>ใครก็<sup>นี้</sup>ไม่มี<sup>นี้</sup>ใครรับ<sup>นี้</sup> นี้<sup>นี้</sup>เราก้<sup>นี้</sup>สละคินให้<sup>นี้</sup>ธรรมชาติ  
 เจ้า<sup>นี้</sup>ของ<sup>นี้</sup>เดิม<sup>นี้</sup> ไป<sup>นี้</sup>เป็น<sup>นี้</sup>ธรรมชาติ<sup>นี้</sup>ของ<sup>นี้</sup>กิเลส. มัน<sup>นี้</sup>อยู่ที่<sup>นี้</sup>ไหน  
 ก็<sup>นี้</sup>ตาม<sup>นี้</sup>ใจ<sup>นี้</sup>เรา<sup>นี้</sup>ไม่<sup>นี้</sup>ต้อง<sup>นี้</sup>รู้<sup>นี้</sup> สละ<sup>นี้</sup>คิน<sup>นี้</sup>ให้<sup>นี้</sup>ธรรมชาติ. อัน<sup>นี้</sup>ที่<sup>นี้</sup> ๑ สละ  
 มานะ<sup>นี้</sup>ทิวฏฐิ<sup>นี้</sup> ที่<sup>นี้</sup>ทำ<sup>นี้</sup>ให้<sup>นี้</sup>หอง<sup>นี้</sup>พอง<sup>นี้</sup>ชน<sup>นี้</sup> เป็น<sup>นี้</sup>คั้น.

ขั้นที่ ๒ ก็<sup>นี้</sup>สละ<sup>นี้</sup>ความ<sup>นี้</sup>เห็น<sup>นี้</sup>แก่<sup>นี้</sup>ตัว. ความ<sup>นี้</sup>เห็น<sup>นี้</sup>ว่า  
 ของ<sup>นี้</sup>กู<sup>นี้</sup>นี้<sup>นี้</sup> เรียกว่า<sup>นี้</sup> “อัตตนิยา” แปลว่า<sup>นี้</sup>ของ<sup>นี้</sup>กู. อะไร<sup>นี้</sup>ที่ว่า  
 ของ<sup>นี้</sup>กู<sup>นี้</sup>ๆ<sup>นี้</sup>ๆ<sup>นี้</sup> นั้น<sup>นี้</sup> เลิก<sup>นี้</sup>เป็น<sup>นี้</sup>นก<sup>นี้</sup>เขากัน<sup>นี้</sup>เสีย<sup>นี้</sup>ที. ถ้า<sup>นี้</sup>ได้<sup>นี้</sup>ยิน<sup>นี้</sup>นก<sup>นี้</sup>เขา

ชั้นเมื่อไรละก็ให้รู้ว่ามันบ้า. เราเอาเสียงนกเขามาเปิดให้  
ฟังกันบ่อยๆ ให้รู้จักเปรียบเทียบว่าไอ้ของกูๆ นั้นมันบ้า.  
เพียรระแคะระคายเห็นแก่ตัว ที่เอาเข้ามาข้างตัว ที่ว่าของกูๆ  
เหมือนนกเขา กันเสียก่อน.

ชั้นที่ ๓ ท่อไปอีกก็สละอัสสัมมานะ ทั่วสุททาย  
คือตัวกูนั้นแหละ. ละตัวกู ที่เห็นตัวกูก็อย่าได้มีเลย คือสิ่ง  
ที่เรียกว่า "อัตตา". อัตตานี้เป็นแกนกลางของกิเลส เป็น  
แกนกลางของความรู้สึกที่ผิดๆ ทั้งนั้น ให้ละอัตตานี้ออกไป  
เสีย บริจาคออกไปเสีย เหยียดกันไปให้เจ้าของเดิมคือ  
ธรรมชาติเสีย.

ถ้าสามารถละสิ่งที่เรียกว่าอัตตาหรือตัวกูเสียได้ นี้  
จะเป็นอย่างไร? มันก็เป็น นิพพาน. ละมานะทิฏฐิจอง  
หลงพองชนเสียได้, แล้วละตัวกูนี้เสียได้อีกทีหนึ่ง, มันก็  
หมดกัน ก็เป็นนิพพาน. นิพพานคือว่างจากตัวกู—ของกู  
ว่างจากกิเลส ว่างจากความทุกข์ ว่างจากความวุ่นเวียน  
ว่างจากทุกอย่าง มันจึงเป็นความสงบสุขเย็น. เวลาที่ใจ  
ของเราเย็นไม่ถูกปรุงแต่งอะไรเลยนั้นแหละ เป็นตัวอย่างของ



นิพพาน. อย่างนี้เรียกว่า การให้ทานที่เนื่องด้วยสุญญตา  
คือความว่างจากตัวกู—ของกู.

เพียง ๓ อย่างเท่านั้นยังไม่หมด ขอถามอีกอย่าง.  
จะสละอะไร สองทายล่วงหน้า สองเตาคุชิว่า จะสละอะไร?  
เกี่ยวนี้ได้นิพพานแล้ว เย็นสบายแล้วจะสละอะไรอีก?

ขั้นที่ ๔ ก็คือ สละนิพพานนั้นแหละออกไป  
เสียอีกทีหนึ่ง : ไม่ใช่นิพพานของกู ไม่ใช่นิพพานของ  
นิพพาน ไม่ใช่นิพพานของอะไร. นิพพานนั้นเป็นความ  
ว่าง และเป็นความว่างอย่างยิ่ง เหลืออยู่แต่ความว่างอย่างยิ่ง.  
นี่คือ ผลของสุญญตาทาน หรือทานที่เนื่องด้วยสุญญตา.  
ไปๆ มากก็ไม่เหลืออะไร; ให้เหลือแต่ความว่าง.

ลองทบทวนดูว่า การให้ทานนั้นมันมาเป็นลำดับๆ  
ค่อยๆ สูงขึ้นไปๆ : นับตั้งแต่ทำให้วัตถุทาน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่  
ด้วยสิ่งของ; ให้ภัยทาน ให้ความไม่เบียดเบียน; แล้วก็  
ให้ธรรมทาน ให้ความรู้ที่จะทำให้เขาเดินไปถูกทาง จนถึงว่า  
มันจะแน่อุประนิพพาน. <sup>ขั้น</sup>นี้ เพื่อที่จะให้ได้นิพพาน  
เราก็ให้ตัวกู—ของกู<sup>ขั้น</sup>ออกไปเสียทีหนึ่งก่อน. แล้วเมื่อได้  
เป็นนิพพานขึ้นมา ก็อย่าถือว่านิพพานของกู—อย่าถือว่า

นิพพานของนิพพาน อย่าให้นิพพานโดยความเป็นนิพพาน  
นี้เป็นของใคร : ให้เป็นของความว่าง เหลืออยู่แต่ความ  
ว่าง. อันสุดท้ายนี้เรียกว่า สุนฺณุตทาทาน คือการให้ที่เนื่อง  
ด้วยสุนฺณุตทา แล้วก็ไม่ได้อะไรมากนอกจากความว่าง.

ความว่างนี้คือจิตหรือกาย หรืออัตตภาพนี้ ที่มี  
ว่างจากกิเลส ว่างจากความทุกข์ ว่างจากความวุ่นเวียน นี้  
มันก็เป็นของธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ. ธรรมชาติ  
ล้วน ๆ เป็นไป ไม่มีใครเป็นเจ้าของ มันก็เลยหมกกัน;  
เรื่องมันจบเพราะการให้ทานนี้. ถ้าใครทำได้อย่างนี้ ไม่ต้อง  
ไปสนใจเรื่องศีล เรื่องสมาธิ เรื่องบัญญัติได้ : มันเป็นศีล  
เป็นสมาธิ เป็นบัญญัติ อยู่หมดในการให้ทาน ไม่ต้องไป  
สนใจเรื่องอื่น ๆ ร้อยเรื่องพันเรื่องหมื่นเรื่อง เช่นเรื่อง  
มรรคมงคลแปด เรื่องอะไรต่างๆไม่ต้องสนใจก็ได้ถ้าทำได้  
อย่างนี้ คือรู้จักให้ทานตัวกู—ของกูออกไปเสียให้หมด แล้ว  
มันหมกกันแค่นั้นแหละ. ได้นิพพานมาแล้ว ยังสลัด  
นิพพานออกไปเสียอีกทีหนึ่ง ให้มันว่าง. มันจบเกินกว่า  
ที่จะจบ มันไม่มีอะไรจะจบยิ่งไปกว่านี้. ดังนั้นที่พูดนี้จริง  
หรือไม่จริงก็ลองไปกิกิกู ก็อพูคว่าเป็นเรื่องลึกลับที่สุด  
มันลึกลับหรือไม่ลึกลับ แล้วจะหาว่าอาตมาเห็นว่าเอาเองทั้งนั้น ก็  
ลองไปพิจารณาคว่ามันว่าเอาเอง หรือว่าพระพุทธเจ้าท่านว่า.

พระพุทธเจ้าท่านว่า เรื่องที่มันเนื่องด้วยสุญญา  
นั้นแหละ คือเรื่องทีมันพูด นอกจากนั้นมันไม่พูด. เคียวนี้  
มันก็เป็นเรื่องสุญญาเต็มตัว เข้ากับพระพุทธภาษิตที่ว่า  
“เย เต สุตตุนตา — สุตตันตะทั้งหลายเหล่าใด ตถาคต-  
ภาสิตา — อันตถาคตบัญญัติแล้ว คมภีรา — ลิกขัง  
คมภีรตถา — มีเนื้อความอันลิกขัง โลกุตตรา — เนื้อโลก  
สุญญาตปปฏิสยุตตา — คือเรื่องทีเนื่องด้วยสุญญา”.

นี้เราไม่อยากจะทำอะไรมาก เกิดมาทีหนึ่งไม่อยากจะ  
ยุ่งยาก อยากจะทำแต่การให้ท่านอย่างเดียว ก็ขอให้ให้  
ท่านอย่างทีว่านี่เถอะ. ให้ท่านอย่างเคียวนี้พอ : ถึงนิพพาน  
แล้ว เลยไปอีก คือแม้แต่นิพพานก็ไม่เอามาเป็นของกู คง  
เป็นว่างไปหมด แล้วเป็นนิพพานจริง นิพพานตลอด  
อนันตกาล เป็นนิพพานนิรันดร ไม่มีเวียนว่ายอะไรทีไหน  
นี่เรื่องมันจบ.

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน กำหนดจงจำให้ดี เอา  
ไปคิดไปนึกให้ทีว่าหลักแห่งการปฏิบัติเกี่ยวกับท่านบริจาไป  
ได้ไกลอย่างนี้ : หลักปฏิบัติมันมีอยู่อย่างนี้. จงปฏิบัติ  
ไปตามแนวนี้ แล้วจะพบความว่าง; แล้วเรื่องก็จะจบกัน.

นี่มันไม่ค่อยมีแรงพูด ต้องจบเท่านี้ทีก่อน.

## นามผู้บริจาคในการพิมพ์ "ทานบริจาค"

๑. คุณทมนี มหานนท์ ๒๐๐ บาท
๒. คุณศรีศักดิ์ ไทยอารี ๘๐๐ บาท
๓. คุณพีรศักดิ์ วรสุนทรโรสด ๑,๐๐๐ บาท
๔. คุณหญิงสอาดจิตต์ วรสุนทรโรสด ๑๐,๐๐๐ บาท

๒๕  
รวมทั้งสิ้น ๑๒,๐๐๐ บาท

## นามผู้บริจาคในการพิมพ์ "ทานบริจาค"

๑. คุณทมนี มหามนต์ ๒๐๐ บาท
๒. คุณศรีศักดิ์ ไทยอารี ๘๐๐ บาท
๓. คุณพีรศักดิ์ วรสุนทรโรสถ ๑,๐๐๐ บาท
๔. คุณหญิง สอาดจิตต์ วรสุนทรโรสถ ๑๐,๐๐๐ บาท

๒๕  
รวมทั้งสิ้น ๑๒,๐๐๐ บาท

## รายชื่อหนังสือ ชุดลอยปทุม

ฉบับ ๕๔	๕๔	๕๔	๕๔	๕๔	๕๔	
เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	ฉบับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	ฉบับ	
คู่มือมนุษย์	๕	๓๔.	ดับทุกข์สิ้นเชิง	๑	๗๒. หาสุขใจจากทุกข์	๑
ศิลปะแห่งการดู		๓๗.	มรดกธรรมค่ากลอน	๑	๗๓. ทานบิณฑก	๑
ด้วยถกเทศสัมปปัญญา	๑	๔๐.	ทิศทั้งหก	๑	๗๔. พาสงทางธรรมานุภาพ	๑
ศิลปะแห่งการมีพระพุทธรเจ้า		๔๑.	ฟ้าสว่างทางธรรมโฆษณ	๒	๗๕. การช่วยเหลือผู้อื่น	๑
อยู่กับเน่อกับตัว	๑	๔๒.	ฟ้าสว่างทางผ่ายบรรพชิต	๑	๗๖. การทำความเข้าใจระหว่าง	
ธรรมะสำหรับคนเกลียดตัว	๒	๔๓.	มหรสพของพระอรหันต์	๑	ศาสนา	๑
ธรรม ๒๕ เหลี่ยม (มีภาษาจีน)	๔	๔๔.	ปรมัตถธรรมกลัมนา ตอน ๑	๑	๗๗. จักกาวานาทุกรูปแบบ	๑
ผลกับเนรว	๑	๔๕.	เช่นนั้นเอง	๑		
ศีลธรรมกลัมนา ตอนที่ ๑	๒	๔๖.	ความสะอาดความสว่าง ความสงบ	๑		
เห็นธรรมชาติ		๔๗.	อะไรๆ ในชีวิตสักแต่ว่า	๑		
คือเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง	๑	๔๘.	เป็นเรื่องของจิตสิ่งเดียว	๑		
ธรรมโอสธสำหรับโลก	๑	๔๙.	ปรมัตถธรรมกลัมนา ตอน ๒	๑		
ความสุขหาพอนามายทางจิต	๒	๕๐.	ศิลปะสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลก	๑		
ปรมัตถธรรมค่ากลอน	๑	๕๑.	พบชีวิตจริง	๑		
นิพพานตนและเดยวัน	๒	๕๒.	สมถวิปัสสนาสำหรับยุคปรมาณู	๑		
ธรรมพหุบีใหม่	๓	๕๓.	ธรรมะที่ควรเติมลงในชีวิต	๑		
ลดค่าชีวิต		๕๔.	ฟ้าสว่างทางการเมือง	๑		
ศีลธรรมกลัมนา ตอนที่ ๒	๑	๕๕.	ธรรมสังจะของสมถวิปัสสนา	๑		
ศีลธรรมกลัมนา ตอนที่ ๓	๑		แห่งยุคปรมาณู	๑		
คำของครู	๒	๕๖.	ฟ้าสว่างทางปรมัตถ์, อภิธรรม,	๑		
พระผู้มีพระภาคเจ้า			อุบาสิกา และบรรพชิต	๑		
ทรงเป็นกัลยาณมิตร	๑	๕๗.	ผัสสะ สิ่งที่ต้องรู้จักและควบคุม	๑		
ถอยหลังเข้าคลองกันเถิด	๑	๕๘.	ความสุขแท้เมื่อสิ้นสุดแห่ง	๑		
การเก็บความโกรธใส่ยังนาง	๒		ความสุข	๑		
การปรุงเป็นทุกข์อย่างยั้ง	๑	๕๙.	แนวสังเขปทั่วๆ ไปของการ	๑		
การดับเป็นสุขอย่างยั้ง	๑		พัฒนา	๑		
อาหารหล่อเลี้ยงใจ	๒	๖๐.	ธรรมชีวิตกับความเป็นดราวาส	๑		
ปัญญุกิริยาวัตถุ	๑	๖๑.	การศึกษาและการรับปริญญา	๑		
พ่อแม่สมปรารถนา	๒		ในพระพุทธศาสนา	๑		
อานาปานสติและดับไม่เหลือ	๒	๖๒.	การบำเพ็ญบารมีที่ถูกต้องทาง	๑		
ธรรมคติและธรรมคิคา	๑	๖๓.	ทำงานให้สนุกได้อย่างไร	๑		
ความมั่นคงภายใน	๑		การทำวิปัสสนาและใจความ	๑		
โลกพระศรีอารยย์อยู่แค่ปลายจุก	๒		สำคัญของวิปัสสนา	๑		
การทำงานเพื่องาน	๑	๖๔.	หลุดพ้นเสียจากความหลุดพ้น	๑		
สันโดษไม่เป็นอุปสรรค	๑	๖๕.	ธรรมะเป็นคฤชิต	๑		
แก่การพัฒนา	๑	๖๖.	รอยของพระธรรม	๑		
ปัจจุบันอุปาทกคืออะไร?	๑	๖๗.	สิ่งที่พึงเป็นอนัตตา ในฐานะ	๑		
เค้เงื่อนของธรรมะ			เป็นหัวใจของพุทธศาสนา	๑		
และ อิทปิ จัจยตา	๑	๖๘.	การทำชีวิตให้มีธรรมะ	๑		
การอยู่ด้วยปัจจุบัน	๑	๖๙.	หัวใจของธรรมะโดยหลักพื้นฐาน	๑		
ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต	๑	๗๐.	การบวชอยู่ที่บ้าน	๑		
พุทธศาสตร์ กับ โสยศาสตร์	๑	๗๑.	หัวใจปรมัตถธรรม	๑		
อานาปานสติภาวนา (มีภาษาจีน)	๒					
อิทธิปิ จัจยตา ในฐานะ						
สิ่งสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา	๑					
นรกกับสวรรค์	๑					

## ความอยาก

อันความอยาก จะระงับ ดับลงได้  
นั้นมิใช่ เพราะเรา ตามสนอง  
สิ่งที่อยาก ให้ทัน ตั้งมั่นปอง  
แต่เพราะต้อง ชำมัน ให้บรรลย์,

ให้ปัญญา บงการ แทนร่านอยาก  
ความร้อนไม่ มีมาก อย่าสงสัย  
ทั้งอาจผลิต กิจการ งานใดๆ  
ให้ล่วงไป ด้วยดี มีสุขเย็น ฯ

พุทธทาสโอฬาริก